ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра «Економіка підприємства»

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри ЕПР
_____ д.е.н., проф. В.М. Хобта
(підпис)
«___»_____20___р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: «УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ»

Виконав: студент 2-го курсу, групи ЕПРзм-19
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Воробйов В.Д. _____
(підпис)

Керівник: завідувач кафедри ЕПР, д.е.н., проф. Хобта В.М. _____
(підпис)

Рецензент: доцент кафедри УФЕБ, к.е.н. Придатько Е.М. _____
(підпис)

Засвідчую, що у цій випускній кваліфікаційній роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань
Студент _____
(підпис)

Покровськ – 2021 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра «Економіка підприємства»
Освітній ступінь «магістр»
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри ЕПР
_____ /В.М. Хобта/
«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Воробйову Владиславу Дмитровичу

1. Тема роботи: «Удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств», керівник роботи д.е.н., проф., зав. каф. ЕПР Хобта В.М. затверджені наказом по університету від «12» лютого 2021 р. № 80.
2. Строк подання студентом роботи – «11» травня 2021 р.
3. Вихідні дані до роботи: статистична звітність підприємств, нормативні та законодавчі акти, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, які розкривають основні положення щодо удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:

загальнотеоретичні основи управління інвестиційною привабливістю суб’єкта підприємництва;

інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємства;

рекомендації щодо удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств.

5. Перелік графічного матеріалу: демонстраційний матеріал на 16 листах формату А4.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I - III	Хобта В.М., завідувач кафедри ЕПР		
Нормо-контроль	Хобта В.М., завідувач кафедри ЕПР	–	

7. Дата видачі завдання – «01» лютого 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Дослідження загальнотеоретичних основ управління інвестиційною привабливістю суб'єкта підприємництва	до 22.02.21 р.	
2	Характеристика інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємства	до 15.03.21 р.	
3	Розробка рекомендацій щодо удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств	до 12.04.21 р.	
4	Оформлення випускної кваліфікаційної роботи	до 30.04.21 р.	
5	Рецензування та представлення роботи до захисту	до 07.05.21 р.	

Студент _____ В.Д. Воробйов
(підпис)

Керівник роботи _____ д.е.н., проф. В.М. Хобта
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Воробйов В.Д. Удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств/ Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (спеціалізація «Економіка підприємства»). – ДВНЗ ДонНТУ, Покровськ, 2021.

У роботі досліджено загальнотеоретичні основи управління інвестиційною привабливістю суб'єкта підприємництва: уточнено місце інвестиційної привабливості в інвестиційному процесі; проаналізовано основні рівні формування інвестиційної привабливості; охарактеризовано механізм управління інвестиційною привабливістю підприємства. Досліджено інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Розроблено рекомендації щодо удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємства: наведено розвиток методів визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства; надані рекомендації щодо впровадження механізму управління інвестиційної привабливістю суб'єкта господарювання.

Ключові слова: інвестиція, привабливість, управління, підприємницька діяльність, механізм, оцінювання.

Список публікацій здобувача:

1. Воробйов В.Д. Характеристика підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. *Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва*: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Покровськ, 24 березня 2021 р.). Покровськ: ДонНТУ, 2021. С. 9-14.

SUMMARY

Vorobiov V. Improving the mechanism for managing the investment attractiveness of enterprises / Graduation qualifying work for obtaining an educational degree "Master" in specialty 076 "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" (specialization "Enterprise Economics"). - SHEE DonNTU, Pokrovsk, 2021.

The work investigates the general theoretical foundations of managing the investment attractiveness of a business entity: the place of investment attractiveness in the investment process is clarified; the main levels of investment attractiveness formation are analyzed; the management mechanism of the enterprise investment attractiveness is characterized. The information and analytical support for assessing the enterprise investment attractiveness has been investigated.

Recommendations for improving the mechanism for managing the enterprise investment attractiveness are developed: the development of methods for determining the level of the enterprise investment attractiveness is presented; recommendations for the implementation of a mechanism for managing the enterprise investment attractiveness are given.

Key words: investment, attractiveness, management, entrepreneurial activity, mechanism, assessment.

List of applicant's publications:

1 Vorobiov V. Characteristics of approaches to assessing the enterprise investment attractiveness. *Actual Problems of Modern Economics and Entrepreneurship*: Materials of the All-Ukrainian Scientific Conference of Students and Young Scientists (Pokrovsk, March 24, 2021). Pokrovsk: DonNTU, 2021. P. 9-14.

ЗМІСТ

ВСТУП.....6
1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА.....8
1.1 Місце інвестиційної привабливості в інвестиційному процесі.....8
1.2 Систематизація факторів інвестиційної привабливості підприємства.....16
1.3 Механізм управління інвестиційною привабливістю підприємства.....27
2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....36
2.1 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....36
2.2 Характеристика фінансово-економічного стану потенційних конкурентів.....40
3. РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....52
3.1 Розвиток методів визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства.....52
3.2 Впровадження механізму управління інвестиційної привабливістю суб'єкта господарювання.....70
ВИСНОВКИ.....79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....81
ДОДАТОК А. Довідка про впровадження.....87
ДОДАТОК Б. Інформація про участь у конференції.....89
ДОДАТОК В. Перелік зауважень щодо оформлення кваліфікаційної роботи....91

ВСТУП

Сучасний стан економіки тісно пов'язаний з рядом проблем, розв’язання яких має важливе значення для подальшого розвитку країни. До таких пріоритетних проблем належить питання інвестиційної діяльності. Одним з основних напрямків розвитку інвестицій є удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств-реципієнтів. Інвестиції як ключовий фактор розвитку економіки стають стимулом до розвитку підприємства, ефективність якого забезпечується залученням більшого обсягу грошових коштів. Приток інвестицій тісно пов'язаний з рівнем інвестиційної привабливості підприємства, який залежить від ряду факторів. Чим вища інвестиційна привабливість реципієнта, ти більший обсяг інвестиційних ресурсів і нижче рівень витрат на їх залучення, тому вдосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю є ключовим для розвитку господарюючого суб’єкту. Актуальність та значущість вказаних проблем та необхідність їх вирішення визначили тему роботи, її мету і задачі.

Метою роботи є подальший розвиток теоретичних положень та розробка методичних рекомендацій щодо удосконалення механізму управління інвестиційної привабливості підприємств.

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено такі завдання:

визначення місця інвестиційної привабливості в інвестиційному процесі;

систематизація факторів інвестиційної привабливості підприємства на різних рівнях її формування;

розробка механізму управління інвестиційною привабливістю як комплексу дій по її підвищенню;

аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;

характеристика фінансово-економічного стану потенційних конкурентів;

здійснення критичного аналізу існуючих методів оцінки інвестиційної привабливості реципієнтів та їх вдосконалення;

впровадження механізму управління інвестиційної привабливістю суб’єкта господарювання.

Об'єкт дослідження – процес управління інвестиційною привабливістю підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предмет дослідження – теоретичні підходи, методичні та практичні питання щодо удосконалення механізму управління інвестиційної привабливості підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою роботи є класичні положення економічної теорії, фундаментальні труди вітчизняних і зарубіжних вчених щодо здійснення інвестиційних процесів. У процесі дослідження використовувались методи системного підходу, на базі яких уточнено склад факторів, що впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємств; на основі методу аналізу та синтезу розроблено рекомендації з оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Структура і обсяг випускної кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 62 найменувань і 1 додатку. Основний зміст викладено на 80 сторінках, робота містить 20 таблиць, 18 рисунків.

1 ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1 Місце інвестиційної привабливості в інвестиційному процесі

Сьогодні країна знаходиться у глибокій кризі, високі темпи росту інфляції, відсутність старих виробничих зв'язків, ринків збуту та застаріла технологія і основні фонди призводять до банкрутства багатьох українських підприємств. Вони потребують значних обсягів капіталовкладень для успішного функціонування в сучасних умовах господарювання.

Очевидно, що за такої ситуації інвестиційна діяльність в Україні стала головним шляхом розвитку української економіки в цілому та одним з основних напрямків розширення й утворення основних фондів й виробничих потужностей зокрема. Економічна діяльність господарських суб'єктів, рівень їхньої конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках в значній мірі визначається обсягами, формами та напрямками інвестицій. Термін «інвестиції» (от лат. invest) означає «вкладати» [7, с.19]. В науковій літературі термін «інвестиції» немає однозначного трактування. В найбільш розповсюдженому трактуванні інвестиції представляють собою вкладання капіталу з метою його подальшого збільшення. Існують різні підходи до визначення поняття «інвестиції» в залежності від школи, до якої належить вчений-економіст. Питання визначення сутності інвестицій та їх видів розглядались в працях багатьох вітчизняних економістів, а саме: І.А. Бланка, А.Ф. Гойко, О.Д. Даниленка, В.П. Савчука, С.І. Прилипко, В.Г.Федоренка, А.А. Пересади та інших. Вагомий внесок у розвиток сучасної теорії інвестиційної думки зробили зарубіжні вчені: В.В. Бочаров, Л. Дж. Гітман, Д.М. Кейнс, Р. Сайфулін, У. Шарп., А. Шеремет. Також поняття «інвестиції» має визначення й в українському законодавстві. Трактування інвестицій відповідно до різних підходів буде приведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «інвестиції»

Підхід до визначення категорії «інвестиції»	Визначення поняття «інвестиції»
1. Традиційний підхід	Впровадження економічних проектів з метою отримання прибутку в майбутньому.
2.Підхід українських вчених	Вкладання коштів в виробництво
3. Підхід зарубіжних вчених	Придбання цінних паперів (акції, облігації)
4.Підхід фінансового менеджменту	Сума коштів, яка вкладається в розвиток конкретного виробництва і дозволяє інвестору стати одним з власників і отримати певну частину доходів
5.Підхід інвестиційного менеджменту	Вкладення капіталу в грошовій матеріальній та нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання поточного прибутку або забезпечення його росту в майбутньому
6.Макроекономічний підхід	Частка ВВП, яка не споживається в поточному періоді і забезпечує приріст капіталу в економіці
7. Відповідно до українського законодавства	Всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або соціального ефекту
Узагальнююче визначення	На мікрорівні Вкладання різних форм капіталу (грошового, інтелектуального, матеріального, нематеріального) в об'єкти матеріального і нематеріального виробництва, а також в цінні папери з метою отримання прибутку або соціального ефекту. На макрорівні Частка ВВП, яка забезпечує розвиток економіки і приріст капіталу в ній.

Наведений перелік трактувань інвестицій свідчить не лише про різноманітність підходів до розкриття їх змісту, а й про різноманітне цільове призначення того чи іншого підходу. Крім того, різноманіття поняття «інвестиції» в сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі значною мірою пов'язано з широтою сутнісних сторін цієї складної економічної категорії [3, с.231]. Тому для більш ширшого розкриття цієї категорії наведемо основні характеристики поняття «інвестиції», які будуть наведені на рис. 1.1.

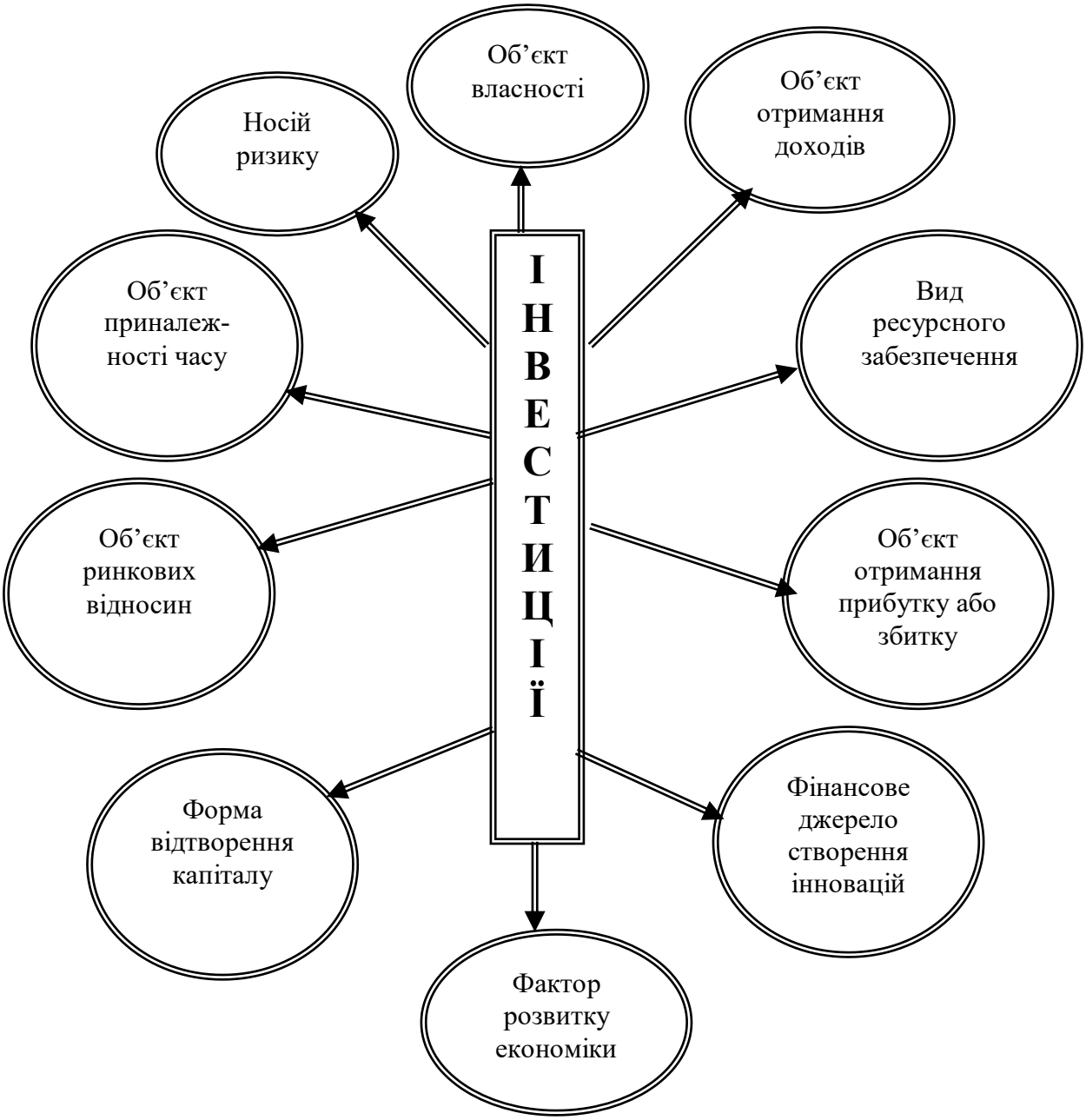

Рисунок 1.1 – Основні сутнісні характеристики інвестицій

Сутнісні характеристики, наведені на рис. 1.1, доповнюють трактування, представлені на в табл. 1.1 і роблять визначення цієї категорії більш повною та комплексною.

Отже, виходячи з наведених вище характеристик, інвестиції на макрорівні є одним з факторів економічного розвитку країни. Українська економіка, як будь-яка перехідна економіка потребувала і потребує значних

інвестиційних ресурсів, оскільки багатьом підприємствам необхідне переоснащення. Тобто інвестиційна привабливість є своєрідною рушійною силою процесу інвестування. Інвестиційна привабливість являє собою комплексне поняття, яке включає в себе велику кількість складових елементів. Набір цих елементів залежить від рівня інвестиційної привабливості.

В сучасній економічній теорії виділяють наступні рівні: макрорівень (рівень держави), мезорівень (рівень регіону і галузі) та мікрорівень (рівень підприємства). Для інвестора важливо, щоб висока інвестиційна привабливість забезпечувалась на всіх рівнях – від рівня держави до підприємства – потенційного об'єкта інвестування (рис. 1.2). Інвестиційна привабливість на всіх вище перерахованих рівнях дозволить залучити кошти на необхідні заходи щодо розвитку як держави в цілому, так і підприємства як безпосереднього об'єкту інвестування зокрема.

Відповідно до рис. 1.2 на кожному рівні стає питання про ступінь привабливості можливості вкладання коштів і саме від неї залежить остаточне рішення про початок інвестування. Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість є рушійної силою процесу інвестування та займає центральне місце в ньому.

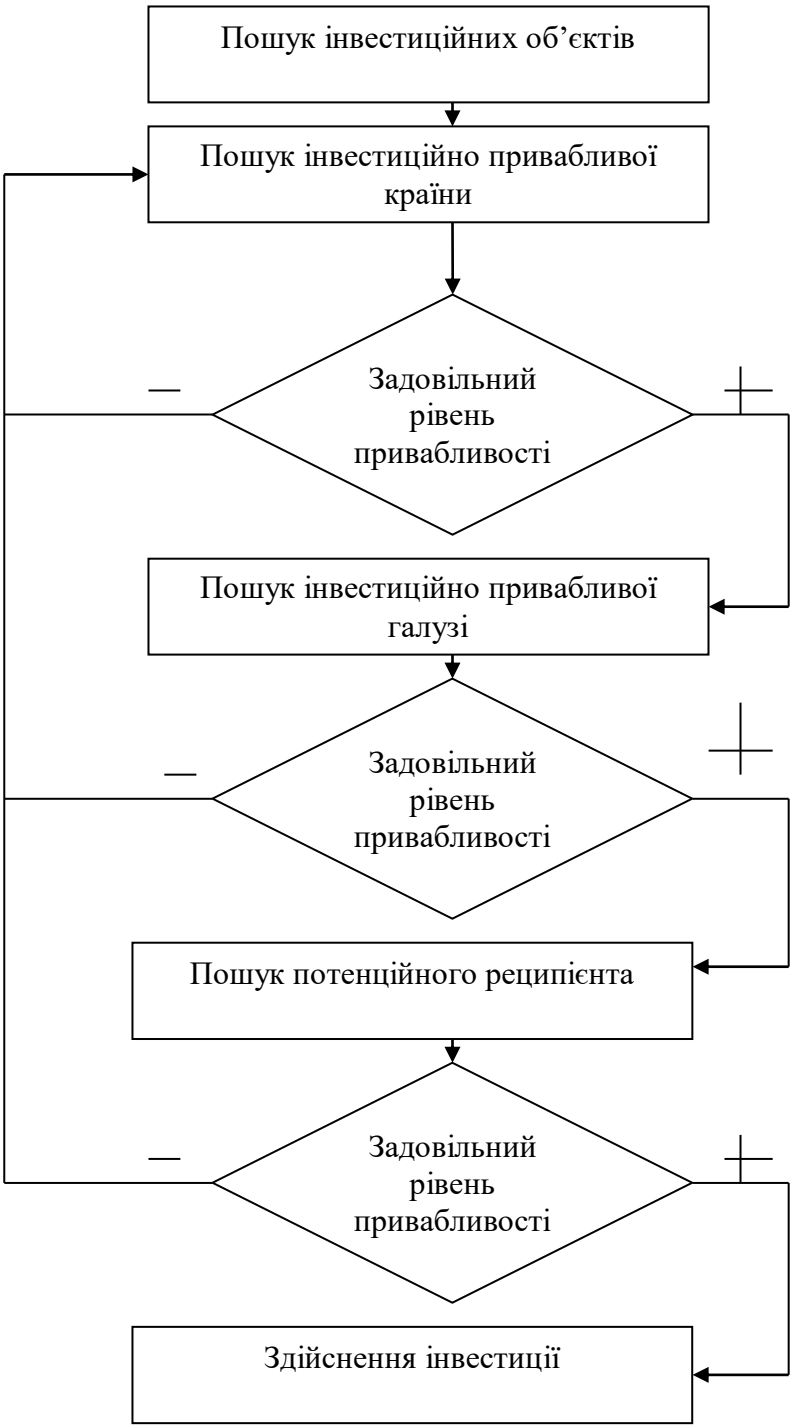

Рисунок 1.2 – Прийняття інвестиційного рішення

Визначення терміну «інвестиційна привабливість» також залежить від рівня, на якому це поняття розглядається. На рис. 1.3 наведені визначення цієї економічної категорії в залежності від рівня її визначення [8, с.84].

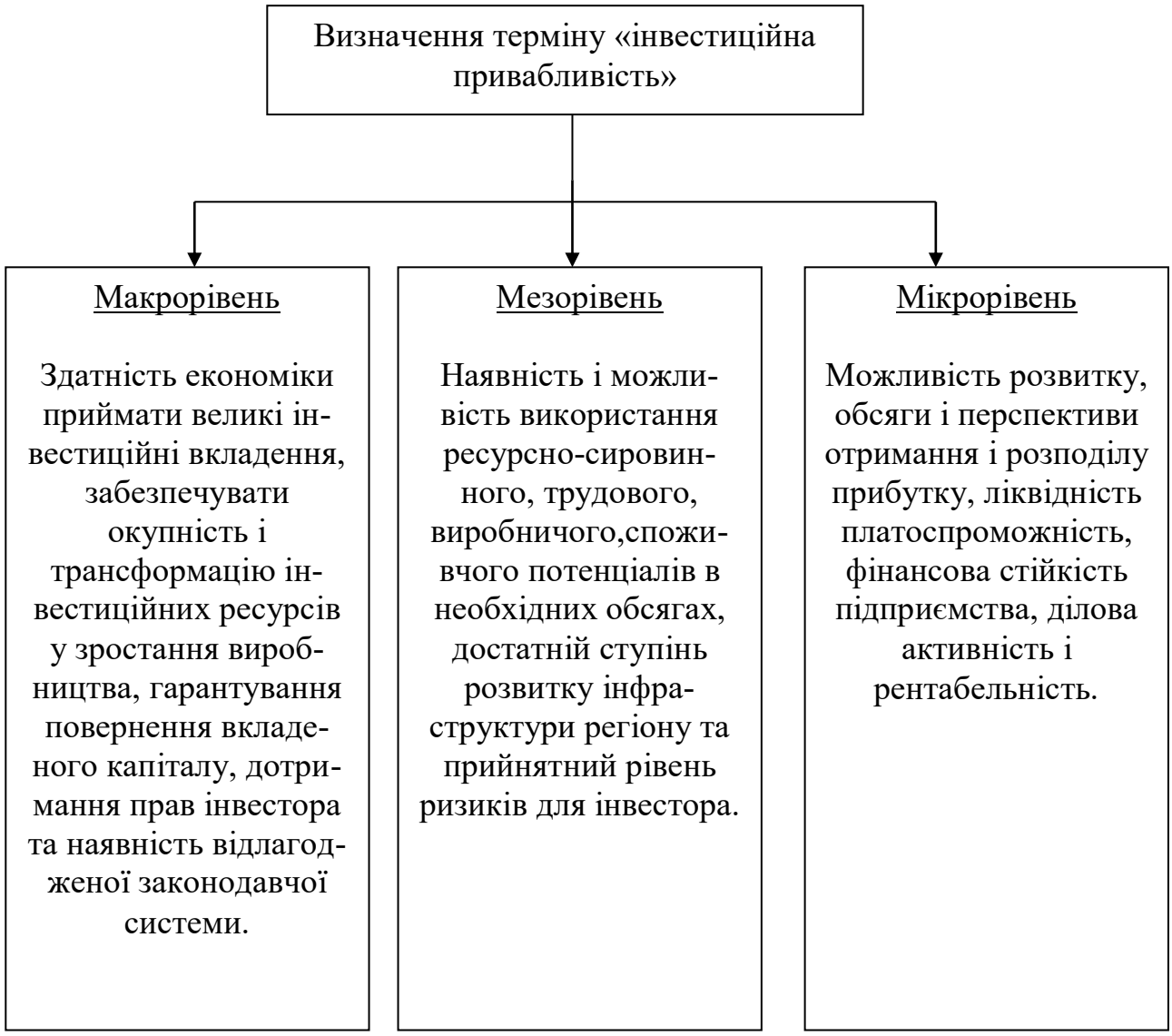

Рисунок 1.3 – Визначення економічної категорії «інвестиційна привабливість» в залежності від рівня

У цьому зв’язку більшість дослідників доходить висновку, що інвестиційна привабливість – це інтегральне поняття, яке об’єднує в собі показники та фактори різних рівнів. Тому для досягнення максимально можливого результату від інвестиційної діяльності, інвестор повинен врахувати всі можливі фактори впливу на інвестиційну привабливість.

Таким чином, інвестиційну привабливість слід розглядати як багаторівневу систему. Співвідношення цих рівнів для різних інвесторів буде мати різні значення і послідовність. Передовсім це буде залежати від

конкретної мети інвестора, тобто кожен інвестор буде визначати привабливість інвестиційного об’єкту самостійно, керуючись власними інструментарієм, який він вважає за найбільш ефективний.

Тобто при визначенні привабливості необхідно враховувати мотивацію певних інвесторів стосовно вкладання коштів. Інвестори, в якості яких будуть виступати або кредитно-банківські установи, або дрібні інвестори, або фонди спільного інвестування, або стратегічні інвестори (корпорації, холдинги), будуть приймати різні рішення щодо інвестування, оскільки мають різні поточні та довгострокові цілі своєї діяльності.

Механізм прийняття інвестиційних рішень в залежності від цілей, якими керуються інвестори, представлений на рис. 1.4. Відповідно до нього кредитно-фінансові установи при оцінці інвестиційної привабливості потенційного об’єкту інвестування звертають увагу на фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, активи; для стратегічних інвесторів головною метою є можливість розвитку бізнесу в країні або регіоні, розширення або захват нового ринку, фінансові показники відходять на другий план; для дрібних же інвесторів найбільше значення має віддача від вкладених коштів та строки їхньої окупності. Якщо ці умови задовольняються, інвестори приймають рішення про вкладання коштів, в протилежному ж випадку вони шукають нові альтернативи для своїх капіталів.

Детальніше цей процес вибору буде наведений на рис. 1.4, де визначені умови прийняття інвестиційних рішень інвесторами в залежності від мети.

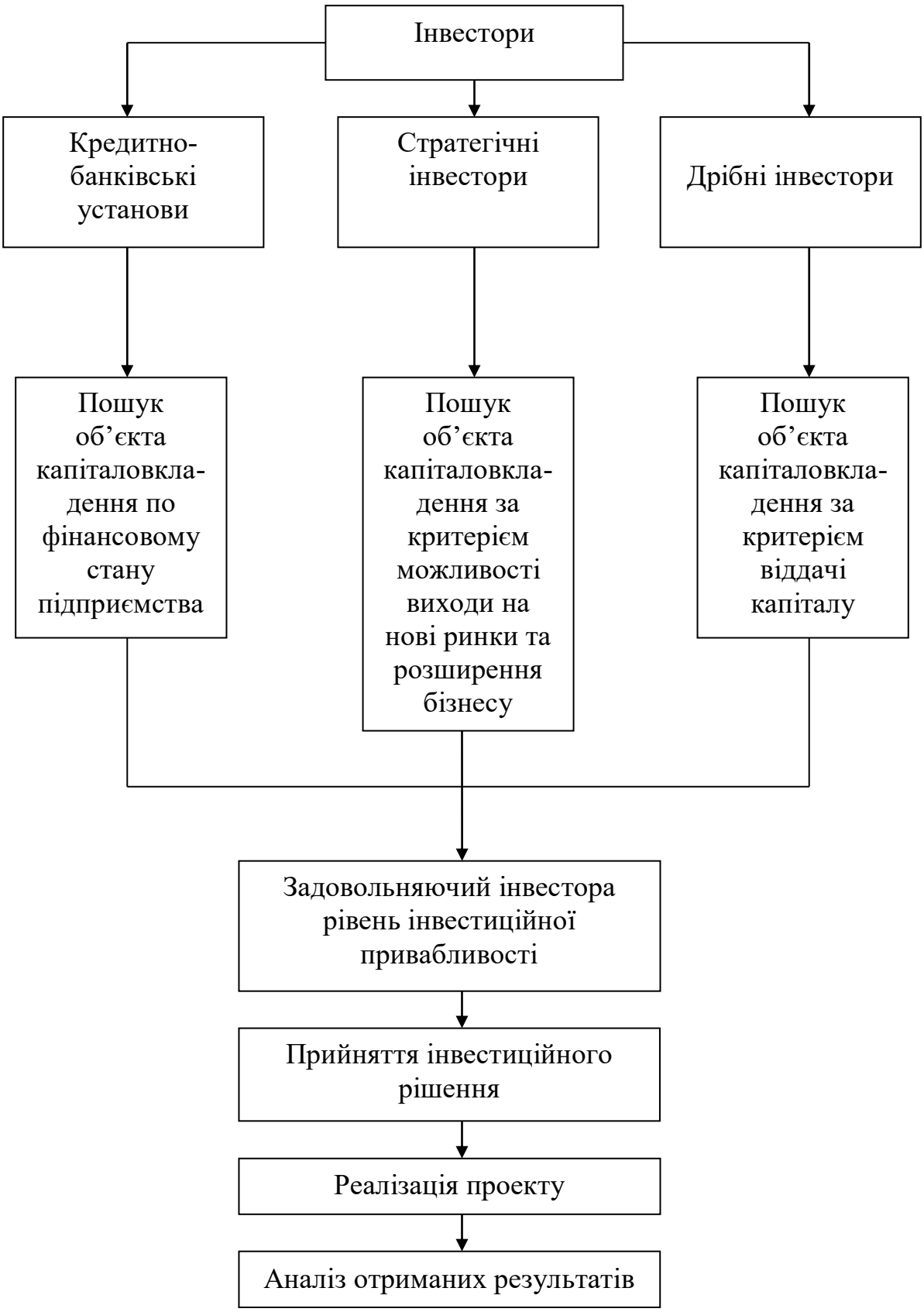

Рисунок 1.4 – Механізм прийняття рішення про інвестування в залежності від цілей інвестора

Отже, в залежності від мотивації інвестора визначається інвестиційна привабливість об’єкту інвестування та доцільність вкладання коштів. Так, фінансово-кредитні установи надають перевагу оцінюванню фінансового стану; дрібні інвестори і фонди спільного інвестування – показникам віддачі пайового та акціонерного капіталів; стратегічні інвестори вважають за потрібне бути обізнаними не тільки з цими двома аспектами діяльності, а й із становищем внутрішнього середовища підприємства, з його слабкими сторонами, бо їх подолання в майбутньому потребуватиме вкладання нових коштів у відтворювальні процеси чи реструктуризацію виробництва.

Таким чином, інвестиційна привабливість займає центральне місце в процесі прийняття інвестиційного рішення і здійснення процесу інвестування. Крім того, ця економічна категорія є сполучною ланкою між процесом аналізу та прийняттям рішення про вкладання коштів Вона виступає рушійною силою інвестиційного процесу та притягальним фактором для інвестора.

Визначення інвестиційної привабливості є одним з важливих засобів оптимального досягнення цілей інвестування. Кожен інвестор самостійно визначає цільовий набір для конкретного інвестиційного проекту. Тому висока ступінь інвестиційної привабливості на всіх трьох рівнях дозволить бути конкурентоспроможними українським підприємствам зокрема, та національній економіці в цілому. Це сприятиме отриманню значних сум коштів для подальшого економічного розвитку, тобто високий рівень інвестиційної привабливості може забезпечувати інвестиціями як економіку, так і підприємства.

1.2 Систематизація факторів інвестиційної привабливості підприємства

Інвестиційна привабливість підприємства складається з різноманітних факторів, набір яких залежить від конкретного рівня привабливості, який розглядається потенційним інвестором.

В теорії і практиці інвестування виділяють наступні рівні привабливості:

- макрорівень (рівень держави);
- мезорівень (рівень галузі чи регіону);
- мікрорівень (рівень підприємства).

Макрорівень характеризує собою інвестиційний клімат в державі. Якщо інвестори приймають рішення про вкладання капіталу саме в цю країну, це свідчить про їхню довіру до політичного устрою та стану економіки.

Мезорівень характеризує собою ступінь економічного розвитку регіону або галузі, розвитку інфраструктури, природно-сировинного потенціалу, тощо.

Мікрорівень інвестиційної привабливості є безпосереднім відображенням стану підприємства, як фінансово-економічного, так і виробничого.

Оцінка інвестиційної привабливості на кожному рівні проводиться на основі факторів привабливості. Оскільки існує три рівня інвестиційної привабливості, фактори інвестиційної привабливості також визначаються на основі трьох рівнів.

Аналіз інвестиційної привабливості потенційного реципієнта проходить через усі три рівня, для яких характерні певні фактори інвестиційної привабливості. Цей процес можна представити у вигляді «піраміди» рівнів інвестиційної привабливості (рис. 1.5). Відповідного до неї спочатку інвестор проходить макрорівень, оцінюючи інвестиційний клімат у державі, політичну обстановку, стан економіки в країні, розвиненість нормативно-правової бази, потім проводить аналіз привабливості на мезорівні, обираючи конкретну галузь чи регіон, яка б відповідала всім очікуванням та задовольняла всім вимогам, наприкінці добирається до мікрорівня та обирає собі конкретний об’єкт для вкладання коштів.

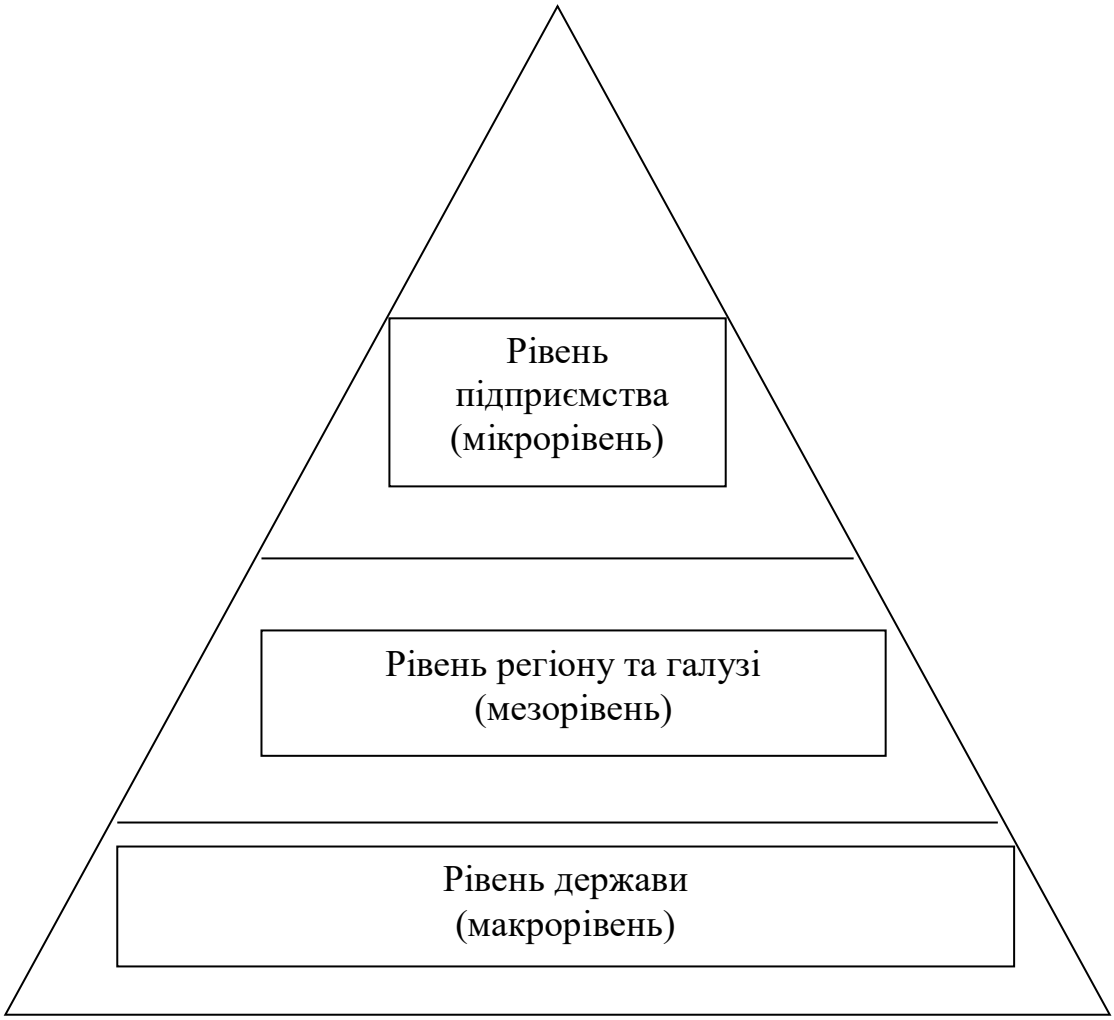

Рисунок 1.5 – «Піраміда» рівнів інвестиційної привабливості

Всі ці три рівня, представлені на рис. 1.5, є вкрай важливими для потенційного інвестора, тільки за задовільної оцінки інвестиційної привабливості на трьох рівнях буде прийняте рішення про вкладання коштів. Доказом цього може служити той факт, що, наприклад, висока інвестиційна привабливість потенційного реципієнта може бути нивільованою за рахунок нестабільності в країні або недостатнім розвитком регіону чи галузі. В свою чергу висока інвестиційна привабливість держави, регіону, галузі може бути перекрита незадовільним фінансово-економічним станом можливого об’єкту інвестування, відсутністю перспектив розвитку.

Таким чином, тільки поєднання високого рівня інвестиційної привабливості

на всіх рівнях дозволить інвесторам прийняти рішення про початок інвестиційної
діяльності.

Отже, для формування рівнів інвестиційної привабливості потенційного об’єкту необхідно сформувати набір факторів для кожного рівня [1, с.356-360].

Інвестиційна привабливість на рівні держави (макрорівень) враховує три загальних елементи, які представлені на рис. 1.6.

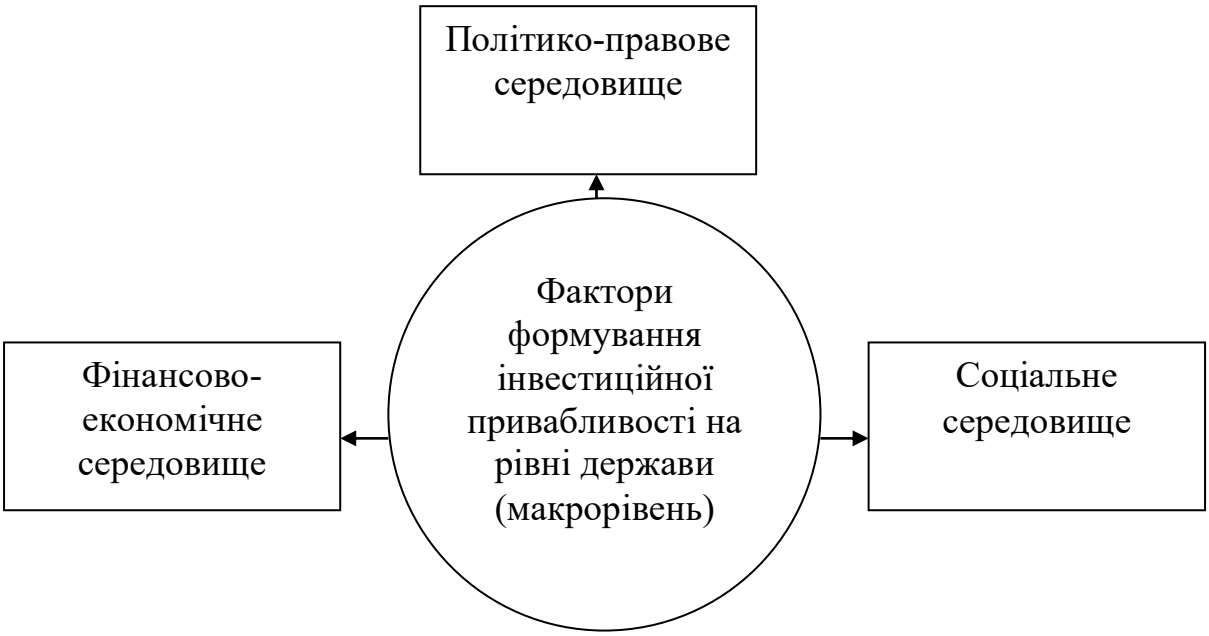

Рисунок 1.6 – Формування інвестиційної привабливості на рівні держави

Кожна з груп факторів інвестиційної привабливості, наведених на рис. 1.6, включає в собі ще низку факторів або чинників, на основі яких можна проводити оцінку привабливості потенційного реципієнту.

Політико-правове середовище включає себе сукупність політико-інституціональних факторів, від яких залежить ставлення інвестора до інвестиційних можливостей країни. До них слід віднести ступінь політичної стабільності в країні, розвиненість нормативно-законодавчої бази, гарантії та захист прав інвесторів.

Ступінь політичної стабільності країни оцінюється на базі аналізу населення до наслідків проведення реформ, наявності і гостроти політичних

сутичок, відкритих військових сутичок, терористичних актів, революцій. Крім того, понижують привабливість держави часта зміна влади, нестабільність та суперечливість законодавчої бази, невирішеність проблеми власності на землю, реприватизаційні процеси.

Фінансово-економічне середовище як фактор інвестиційної привабливості на рівні держави включає в себе темпи інфляції, бюджет держави, місткість і платоспроможність ринку, стан фондового ринку і кредитно-фінансової системи, ступінь розвиненості податкової системи та ступінь стабільності національної валюти.

Високі темпи інфляції будуть виступати стримуючим фактором для потенційного інвестора. Несвоєчасне формування бюджету та планування розміру коштів в недостатньому обсязі, особливо для таких важливих галузей як медицина, освіта, наука, високі технології, суттєво впливає на оцінку економічного середовища інвестором.

Інвестиційна привабливість держави по такому елементу, як соціальне середовище країни формується з соціально інфраструктурної, екологічної і соціально ієрархічної складових. Позитивним фактором при визначенні інвестиційної привабливості по цьому елементу є прогресивна і оновлена соціальна інфраструктура, однорідність віросповідань, устрою і традицій регіону, відсутність протиріч між регіонами. Також слід додати, що для більш високого рейтингу інвестиційної привабливості «середній клас» повинен мати найбільшу частку в суспільстві.

Інвестиційна привабливість на мезорівні враховує основні економічні характеристики, насиченість території (або галузі) факторами виробництва, трудовий потенціал, виробничий потенціал, інфраструктуру регіону, ризики, які притаманні для цієї галузі та регіону, розвиненість та особливості конкретної галузі, тощо.

При формуванні інвестиційної привабливості на мезорівні можна виділити шість складових груп елементів, які найбільш повно відображають

інвестиційну привабливість на мезорівні. Ці групи факторів представлені на рис. 1.7.

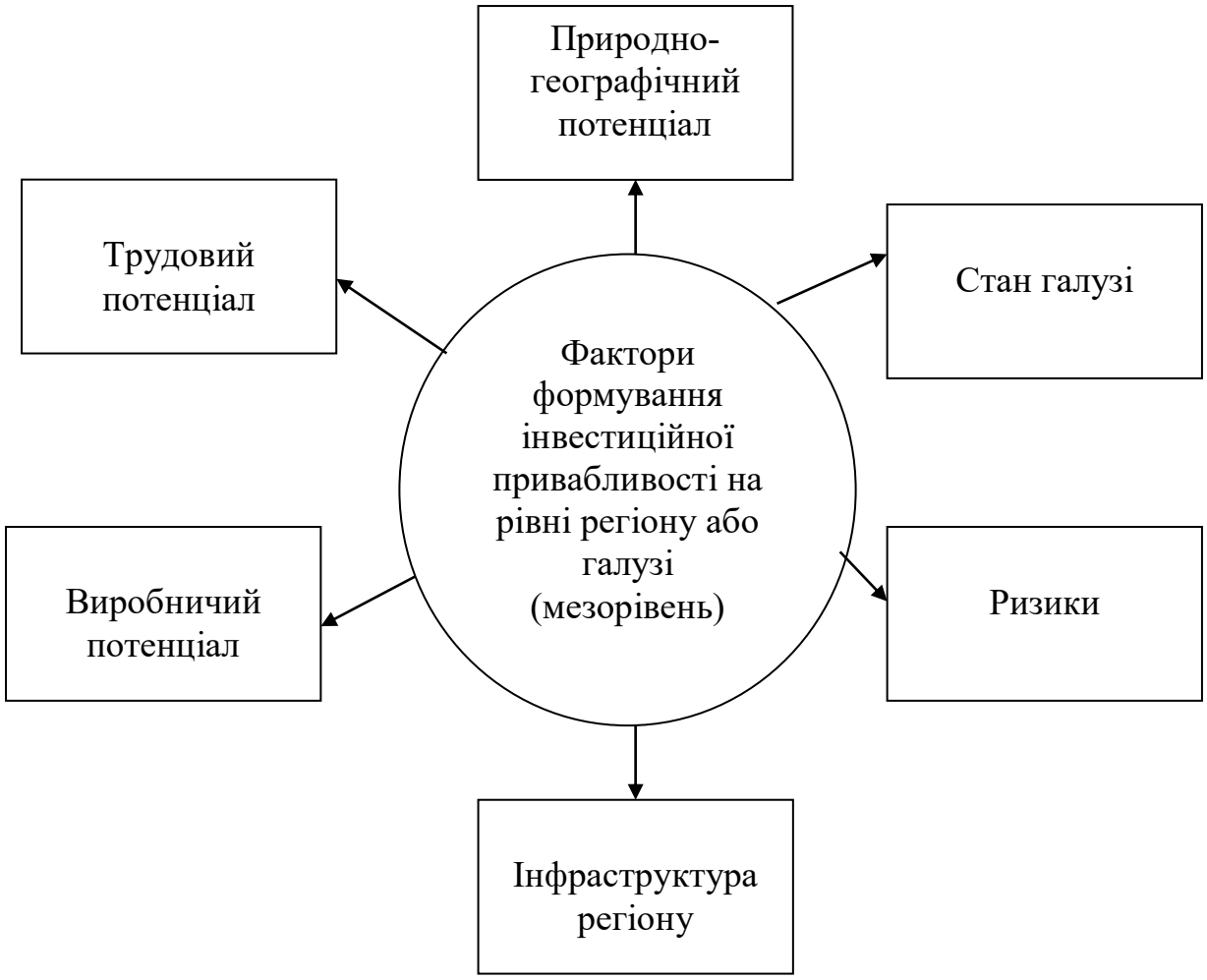

Рисунок 1.7 – Формування рівня інвестиційної привабливості на мезорівні

Кожна з груп факторів, які формують інвестиційну привабливість на мезорівні, представлених на рисунку 1.7 включає низку факторів [2, с. 52-61].

Природно-географічний потенціал представляє сукупність ресурсно-сировинного потенціалу і географічного розташування регіону. Ресурсно-сировинний регіону – це частина сукупності природних ресурсів, які на даному етапі економічного і технічного розвитку виробництва можуть бути використані на даній території.

Привабливість географічного розташування регіонів визначається наявністю у регіону морських або річних портів, кордону з іншими країнами.

Однією зі складових трудового потенціалу є демографічний потенціал регіону. Також для інвестора має важливе значення кількісна та якісна складова робочої сили. До якісних характеристик відносять рівень професійної підготовки і освіти населення, вік, стать, стан здоров'я. Важливими показниками при визначенні трудового потенціалу є чисельність працюючих, середньомісячна заробітна платня, кількість безробітного населення.

Виробничий потенціал – характеризує стан виробничої сфери в регіоні. В рамках аналізу виробничого потенціалу регіону визначають стан виробничих потужностей, придатність їх до переобладнання або використання для організації виробництв, проводять оцінку виробничий інфраструктури.

Важливим моментом в формування виробничого потенціалу регіону є структура експорту та імпорту. Найбільш сприятливим вважається перевага в експорті наукомісткої продукції та продукції високого ступеня обробки. Для імпорту раціональним є ввезення на машин та устаткування, оскільки по суті це вкладення у засоби виробництва.

Інфраструктура регіону є однією з найбільш важливих груп факторів, які впливають на рішення інвестора. Ця група факторів забезпечує можливість постачання електроенергією та газом, водою та інші виробництва промислового підприємства. Наявність аеропортів ат портів зумовлює забезпеченість виробництво інвестора сировиною, запчастинами та можливістю регулярного експорту продукції. Важливим моментом також є стан залізничних та автомобільних доріг, річних шляхів сполучення. Також приймається до уваги й то, як робочі будуть добиратися до місця роботи.

Інфраструктурний потенціал регіону залежить від економіко-географічного положення регіону; територіального розміщення регіону (близькості до зовнішніх кордонів, регіонам-постачальникам та регіонам-споживачам); інфраструктурного освоєння, облаштованості регіону; розвитку системи комунікацій на цій території. Відсутність вище приведених факторів, враховуючи великі затрати на створення інфраструктури, може стати серйозною перешкодою для капіталовкладень потенційними інвесторами.

До ризиків, які знижують інвестиційну привабливість об’єкта інвестування слід віднести економічні, екологічні, кримінальні, ризики, притаманні для даної галузі або регіону.

Економічні ризики відображають негативні тенденції в економічному розвитку регіону, поточної економічної ситуації в цілому, в режимах кредитно-фінансової діяльності.

Економічні умови здійснення інвестицій залежать від ряду факторів:

- тенденцій, які спостерігаються в економічному розвитку регіону;
- ємності існуючого місцевого та світового ринків та можливості їхнього розширення;
- умов збуту (стан мережі, віддаленості ринків збуту) та рівня цін на продукцію, послуг на місцевому, міжнародних ринках, а також обсягу імпорту аналогічних товарів і позицій постачальників-конкурентів;
- можливості переводу дивідендів за кордон;
- рівня інфляції в регіоні;
- наявність перспективного партнера.

Екологічний ризик відображає виникнення та розвиток несприятливих природно-техногенних процесів, які супроводжуються, як правило, значними екологічними наслідками.

На регіональному рівні велике значення має оцінка величини сумарних екологічних збитків від забруднення та погіршення навколишнього природного середовища, які наносяться, насамперед, повітрю, водним ресурсам, біоресурсам, ґрунтам та земельним ресурсам.

Для оцінки екологічного ризику найбільший інтерес представляють наступні напрямки дослідження:

- рівень забруднення навколишнього середовища;
- природно-кліматичні умови в регіоні;
- рівень радіаційного забруднення навколишнього середовища.

Значною перепоною для здійснення інвестицій в регіоні може стати кримінальний ризик.

По мірі розвитку ринкових відносин, становлення бізнесу і компаній потенційних інвесторів починає цікавити не стільки бандитські розбирання, хоча вони теж, скільки інформаційна, економічна безпека, аналітика, детективний напрямок.

Основними напрямками дослідження при визначення впливу кримінального ризику на інвестиційну діяльність є:

- рівень криміногенної небезпеки (злочинності) в регіоні з урахуванням тяжкості злочинів;
- замовлені вбивства;
- корумпованість структур влади;
- рекет.

Слід зазначити, що інвестиційна привабливість на мезорівні залежить від ступеня технологічної розвиненості даної галузі, ринкових відносин, які склались в ній, кількості підприємств, розміру та потенціалу ринку, конкуренції, яка склалась в цій галузі, від методів конкурентної боротьби, перепон по входженню та залишанню галузі, відносин з постачальниками, технологічних та соціальних факторів, наявності спеціальних державних програм підтримки окремих галузей економіки.

Аналіз інвестиційної привабливості на мікрорівні є завершальним етапом при формуванні привабливості конкретного підприємства-реципієнта. Формування інвестиційної привабливості на мікрорівні складається з чотирьох груп складових елементів, які представлені на рис. 1.8.

Стандартні фінансові показники частіше за все представлені показниками ліквідності, рентабельності (доходності), платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, при чому склад фінансових показників у кожній групі коефіцієнтів, що використовується при аналізі підприємства, може змінюватись в незначній мірі в залежності від наявних даних та існуючої практики оцінки привабливості та ефективності роботи підприємства.

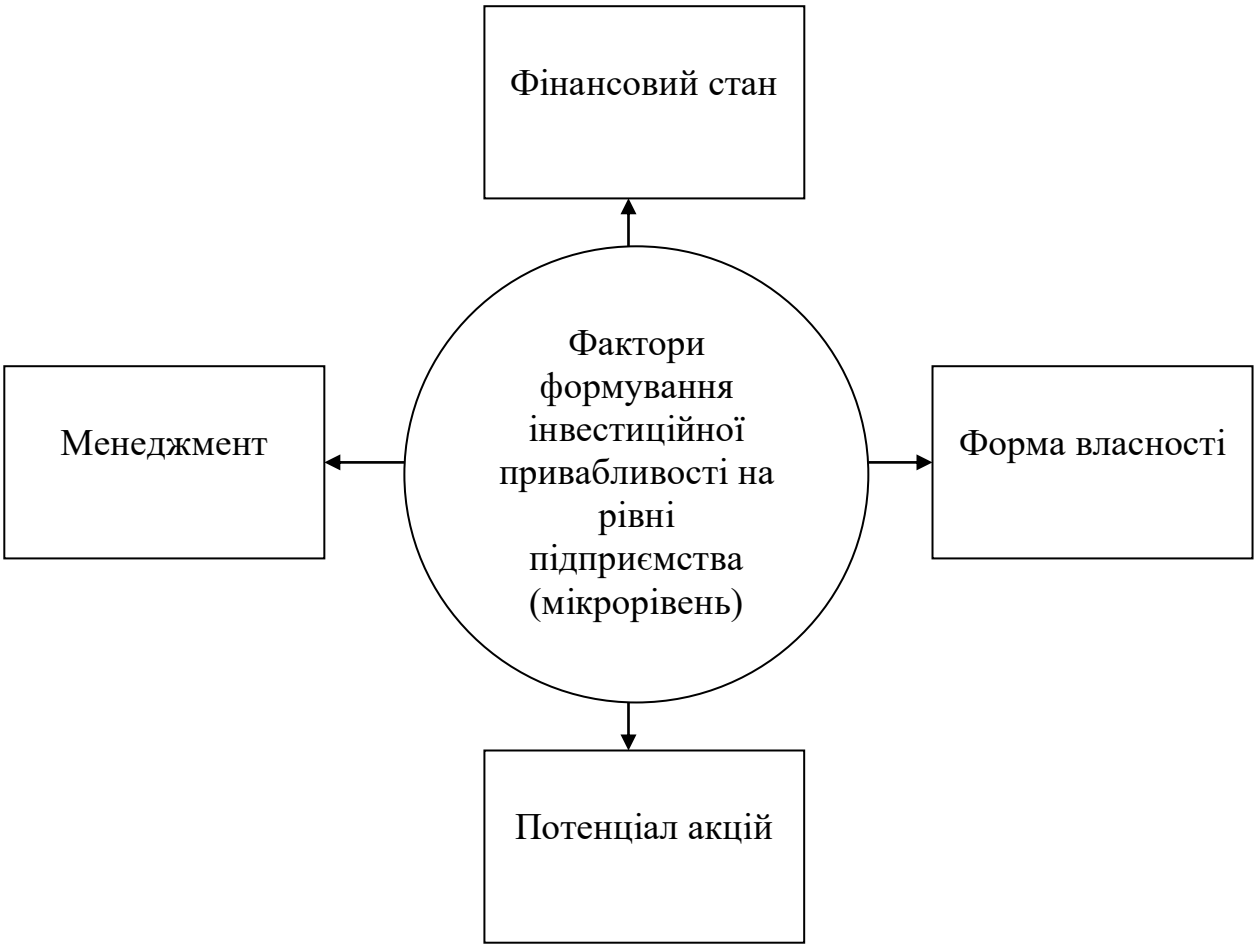

Рисунок 1.8 – Формування інвестиційної привабливості на рівні підприємства

Також важливим фактором формування інвестиційної привабливості з середини є форма власності. В умовах української економіки найбільш привабливими є відкриті акціонерні товариства, яких можна досить легко з правової точки зору купити.

На основі попереднього фактору виділяють наступний – потенціал акцій, який базується на співвідношенні обсягу отриманого прибутку, частки дивідендів, що сплачуються з нього, а також вартості статутного фонду потенційного підприємства-реципієнта.

Неабияке значення також має й стиль управління, яким користується топ-менеджмент, оскільки менеджмент компанії-інвестора може суттєво відрізнятись від управління потенційного об’єкту інвестування.

Отже, інвестиційна привабливість формується на трьох щаблях на основі відповідних факторів (рис. 1.9).

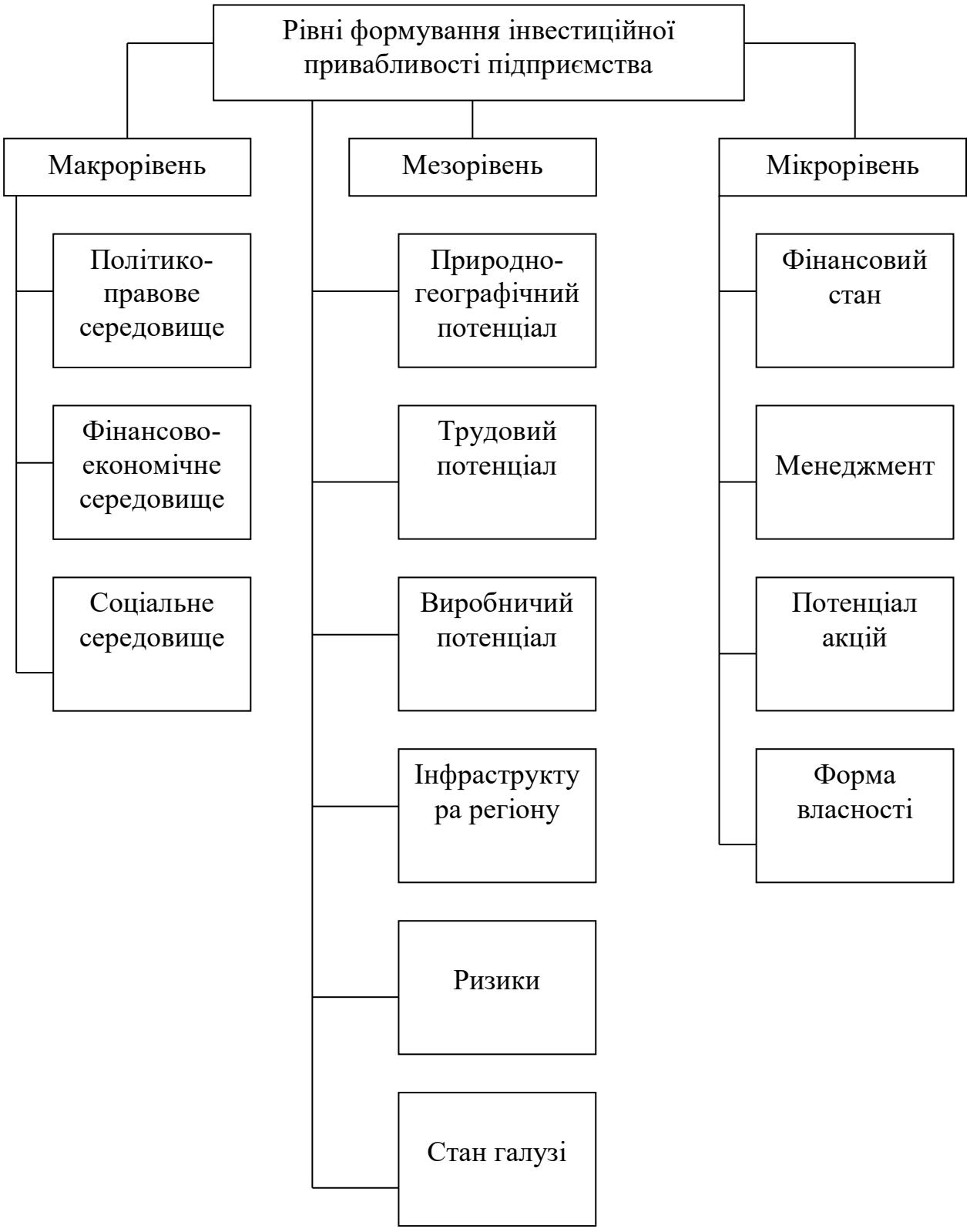

Рисунок 1.9 – Рівні формування інвестиційної привабливості підприємства

Поєднання зусиль як держави, так і самих суб'єктів господарювання на різних рівнях формування інвестиційної привабливості дозволить економіці вирішити низку проблем і стати більш конкурентоспроможною на світовій арені.

1.3 Механізм управління інвестиційною привабливістю підприємства

На сьогоднішній день залучення інвестицій для більшості українських підприємств є єдиним шляхом для подальшого розвитку та ефективного конкурування як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Відсутність залучених додаткових коштів в формі інвестицій - неминуче вмирання виробництв, деградація економіки, соціальні вибухи та інші супутні явища. Тому питання постійного моніторингу інвестиційної привабливості, постійна підтримка її на належному рівні для суб'єктів господарювання є одним з головних та першорядних в сучасних реаліях.

Отже, українським підприємствам для того, щоб бути постійно цікавими для потенційних інвесторів треба створити дієвий механізм управління своєю інвестиційною привабливістю, який би забезпечував приплив інвестицій.

Механізм управління інвестиційною привабливістю як і будь-який інший механізм управління реалізується через функції управління, а саме: планування, організацію, контроль та мотивацію. Основу механізму управління інвестиційною привабливістю становить планування. Планування представляє собою процес розробки системи планів і планових (нормативних) показників по забезпеченню розвитку підприємства необхідними інвестиційними ресурсами і підвищенню ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому періоді.

Інвестиційне планування на підприємстві базується на використанні трьох його систем: 1) прогнозування; 2) поточне планування; 3) оперативне планування [3, с.103-107]. Всі ці системи інвестиційного планування знаходяться в взаємозалежності і реалізуються в певній послідовності. Початковим етапом планування є прогнозування основних напрямків та

цільових параметрів діяльності шляхом розробки загальної інвестиційної стратегії, котра б визначала задачі і параметри поточного планування. В свою чергу, поточне планування створює основу для розробки й доведення до безпосередніх виконавців оперативних бюджетів по всім
основним аспектам діяльності.

Кожній з цих форм властиві певний період і власні форми реалізації його результатів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Системи інвестиційного планування і форми реалізації його результатів на підприємстві

Системи планування	Форми реалізації результатів планування	Період планування
1. Прогнозування діяльності	Розробка загальної стратегії по основним напрямкам діяльності	До 3-х років
2. Поточне планування діяльності	Розробка поточних планів по окремим аспектам діяльності	1 рік
3. Оперативне планування	Розробка і доведення бюджетів, платіжних календарів до виконавців	Місяць, квартал

Важливою вимогою до виконання функції планування інвестиційної діяльності є гнучкість, яка забезпечує здатність підприємства оперативно реагувати на зміну характеру зовнішнього середовища та на зміни потреб сучасного ринку.

Суттєвими є вимоги до обґрунтованості планів, що вимагають ретельного прорблення можливостей їхнього здійснення: фінансових, матеріальних, технічних, інтелектуальних. При обґрунтуванні інвестиційних планів ключовим є питання джерел фінансування, що потребує ретельного аналізу всіх потенційних ресурсів з урахуванням реальних можливостей їхнього залучення. Крім того, повинна забезпечуватися реальність наявної технічної бази, інтелектуального потенціалу, ресурсно-сировинних джерел. Дотримання вимоги обґрунтованості планів підвищує стабільність роботи підприємств.

Наступною складовою механізму управління інвестиційною привабливістю є функція організації. Вона забезпечує створення умов для виконання поставлених на стадії планування цілей. Організація залежить від специфіки діяльності та інших факторів.

В складі механізму управління інвестиційної привабливістю важлива роль відводиться системами і методами внутрішнього контролю діяльності.

Внутрішній контроль представляє собою процес перевірки виконання й забезпечення реалізації всіх управлінських рішень.

Створення систем внутрішнього контролю є невід'ємною складовою частини побудови усієї системи управління підприємством з метою забезпечення його ефективності. Систему внутрішнього контролю створюються на підприємстві за лінійним та функціональним принципами або одночасно поєднують в собі ці два принципи. В основі цих систем лежить поділ контрольних обов'язків окремих служб і їхніх менеджерів. У цих традиційних системах внутрішнього контролю органічною складовою частиною є й система інвестиційного контролю.

В останні роки в практиці країн з розвиненою ринковою економікою широке поширення одержала нова прогресивна комплексна система внутрішнього контролю, яка організується в компаніях і фірмах та називається „контролінг". Концепція контролінгу була розроблена в 80-і роки як засіб активного запобігання кризових ситуацій у діяльності підприємств. Принципом цієї концепції, що одержала назву «управління за відхиленнями», є оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою виявлення відхилень між ними й визначення взаємозв'язку й взаємозалежності цих відхилень на підприємстві з метою впливу на вузлові фактори нормалізації діяльності.

Інвестиційний контролінг [3, с. 113-116] являє собою контролюючу систему, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках інвестиційної діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію.

Основними функціями інвестиційного контролінгу є:

- спостереження за ходом реалізації інвестиційних завдань, установлених системою планових показників і нормативів;
- вимір ступеня відхилення фактичних результатів діяльності від прогнозованих;
-діагностування по розмірах відхилень серйозних погіршень в позиції підприємства й істотного зниження темпів його розвитку;
- розробка оперативних управлінських рішень по нормалізації інвестиційної діяльності підприємства відповідно до передбачених цілями й показниками;
- коректування при необхідності окремих цілей і показників діяльності у зв'язку зі зміною зовнішньої середовища, кон'юнктури ринку й внутрішніх умов.

Ефективна побудова системи контролінгу на підприємстві повинна базуватись на наступних принципах, основними з яких є:

1) *Спрямованість системи контролінгу на реалізацію розробленої стратегії підприємства.* Для того, щоб бути ефективним контролінг повинен носити стратегічний характер, тобто відображати основні пріоритети розвитку діяльності підприємства.

2) *Багатофункціональність контролінгу.* Він повинен забезпечувати контроль пріоритетних показників розвитку діяльності не тільки по підприємству в цілому, але й у розрізі окремих його підрозділів, передбачати можливість порівняння контрольованих показників зі середньогалузевими, забезпечувати взаємозв'язок контрольованих показників з іншими найважливішими показниками господарської діяльності підприємства.

3) *Орієнтованість контролінгу на кількісні стандарти.* Ефективність контрольних дій значно зростає, якщо контрольовані стандарти діяльності виражені конкретними кількісними показниками, що допоможе виключити різне їхнє тлумачення.

4) *Відповідність методів інвестиційного контролінгу специфіці методів планування.* У процесі організації внутрішнього інвестиційного контролю необхідно орієнтуватися на весь арсенал раніше розглянутих систем і методів планування (при

підготовці стандартів контролю) і аналізу (при підготовці показників, що відображають фактично досягнуті результати, і виявленні причин їхніх відхилень від стандартів).

Відповідно до цього принципу контролінг має ті самі форми, що й планування (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Характеристика окремих видів контролінгу на підприємстві

Системи планування	Форми реалізації результатів планування	Період планування
1.Стратегічний контролінг	Контроль виконання стратегії та її показників	Квартал, рік
2. Поточний контролінг	Контроль поточних планів	Місяць, квартал
3.Оперативний контролінг	Контроль бюджетів	Тиждень, декада, місяць,

5) *Своєчасність операцій контролінгу.*

Тобто контролінг повинен носити характер «раннього попередження кризового розвитку», а саме дозволяти усувати поточні відхилення, перш за все, ніж вони набудуть серйозного характеру.

6) *Гнучкість контролінгу*

Внутрішній контроль повинен бути побудований з урахуванням можливості пристосування до нових норм, нових умов діяльності.

7) *Простота побудови контролінгу*

Простіші форми і методи внутрішнього контролю, які побудовані відповідно до цілей, потребують менших зусиль контролюючих менеджерів і, як правило, більш економічні. Через мірна складність побудови контролінгу може бути не сприйнята або не підтримана його операторами, а також потребувати суттєвого збільшення потоку інформації для його здійснення.

8) *Економічність контролінгу*

Витрати на проведення контролю повинні бути мінімізовані з позиції їхньої адекватності до ефекту від цього контролю, тобто обсяг витрат по організації контролінгу не повинен перевищувати того ефекту (зниження витрат, приріст

доходів, збільшення прибутку, тощо), який досягається в процесі його здійснення.

Центральне місце в механізмі управління інвестиційною привабливістю займає мотивація. Мотивація є своєрідним мотором механізму управління інвестиційною привабливістю, який приводить в дію інші функції управління цим механізмом. Від вмотивованості менеджменту підприємства, його працівників в великій мірі залежить, як будуть виконуватись управлінські та виробничі процеси, та їхня якість. В залежності від цього будуть виконуватись основні функції управління інвестиційною привабливістю.

Мотивація [50, с.26-28] інвестиційної діяльності є складною функцією механізму управління. Питання мотивації інвестиційної діяльності ґрунтується на дії загальних економічних законів, але мають також специфічні особливості. Мотивація являє собою процес спонукання до здійснення певної діяльності і досягнення визначених цілей. При цьому мотиви різних видів діяльності є різноманітними, торкаються різних цілей й аспектів. Визначальним об'єктивним мотивом діяльності людей є економічні інтереси, що формуються виходячи з місця окремих суб'єктів у суспільному виробництві і відносин власності, що складаються. Так рушійним мотивом розвитку суспільства є збільшення національного багатства. На рівні підприємства мотивом служить одержання прибутку. Для окремого працівника підприємства мотивація складається в задоволенні його потреб. При цьому виникають складні взаємозв'язки особистих, колективних і суспільних інтересів. Визначення сутності інтересів, розмежування й об'єднання, пріоритетність має велике практичне значення, тому що виробничі відносини виявляються, насамперед, як інтереси. Щоб ефективно управляти інвестиційною діяльністю, необхідно враховувати формування, прояв економічних інтересів учасників інвестиційної діяльності і цілеспрямовано впливати на процес мотивації. Тому необхідно чітко представляти економічні інтереси інвестора, менеджменту та працівників підприємства, використовувати методи, що дозволяють правильно визначити,

які дії, що викликають зміну сформованої на визначений момент ситуації, вигідні і наскільки, а які ні. Схема мотивації інвестиційної діяльності представлена на рис. 1.10.

Рисунок 1.10 – Мотивація інвестиційної діяльності

Економічний інтерес в інвестиційній діяльності визначається як прагнення потенційних інвесторів до одержання прибутку, збільшення власності, (майна, капіталу). Дії, що починаються по здійсненню інвестиції, вимагають вкладення коштів і можуть принести доходи або привести до збитків, і в такий спосіб торкаються економічного становища інвестора й інших учасників інвестиційного процесу. Для того щоб прийняти рішення про здійснення інвестиційної діяльності, кожен її учасник повинен одержати уявлення про ступінь реалізації його інтересів. Це можливо тільки на основі планування інвестиції і розрахунку показників її економічної ефективності. Їх

проектна величина, отримана на основі інвестиційних розрахунків, дозволяє установити рівень відповідності цілям інвестора. Тільки на основі аналізу цих показників може бути усвідомлений інтерес до здійснення конкретного інвестиційного проекту. Будучи усвідомленим, інтерес штовхає інвестора до дій по його досягненню, перетворюється в спонукальний мотив, рушійну силу, породжує прагнення до боротьби за здійснення проекту. Це накладає велику відповідальність на розрахунок показників економічної ефективності і пред'являє до нього строгі вимоги. Економічні інтереси менеджменту та персоналу визначаються як прагнення до збільшення свої доходів. Тому для ефективної діяльності цих категорій на підприємстві повинна бути розроблена виважена політика виплат заробітної плати та система матеріального заохочення. В зарубіжній практиці активно застосовується передача невеликої частки акцій працівникам.

Отже, механізм управління інвестиційною привабливістю представляє собою послідовний процес здійснення певною діяльності, де кожний складовий елемент представляє собою комплекс окремих дій, направлених на раціоналізацію та забезпечення ефективності функціонування всього суб’єкту господарювання. Основними складовими механізму управління є планування, організація, контроль та мотивація, при цьому мотивація повинна бути присутня на всіх вище перерахованих елементах заради забезпечення їхнього найбільш сумлінного виконання.

Ефективне функціонування механізму управління інвестиційною привабливістю можливе лише за умов постійного зв’язку з зовнішньою середою, її моніторингу та аналізу умов для діяльності суб’єкта господарювання, а також за постійного аналізу ефективності всіх складових цього механізму та їхньої корекції, в залежності від ситуації, що склалась.

Механізм управління інвестиційною привабливістю будь-якого суб’єкта господарювання представлений на рис. 1.11.

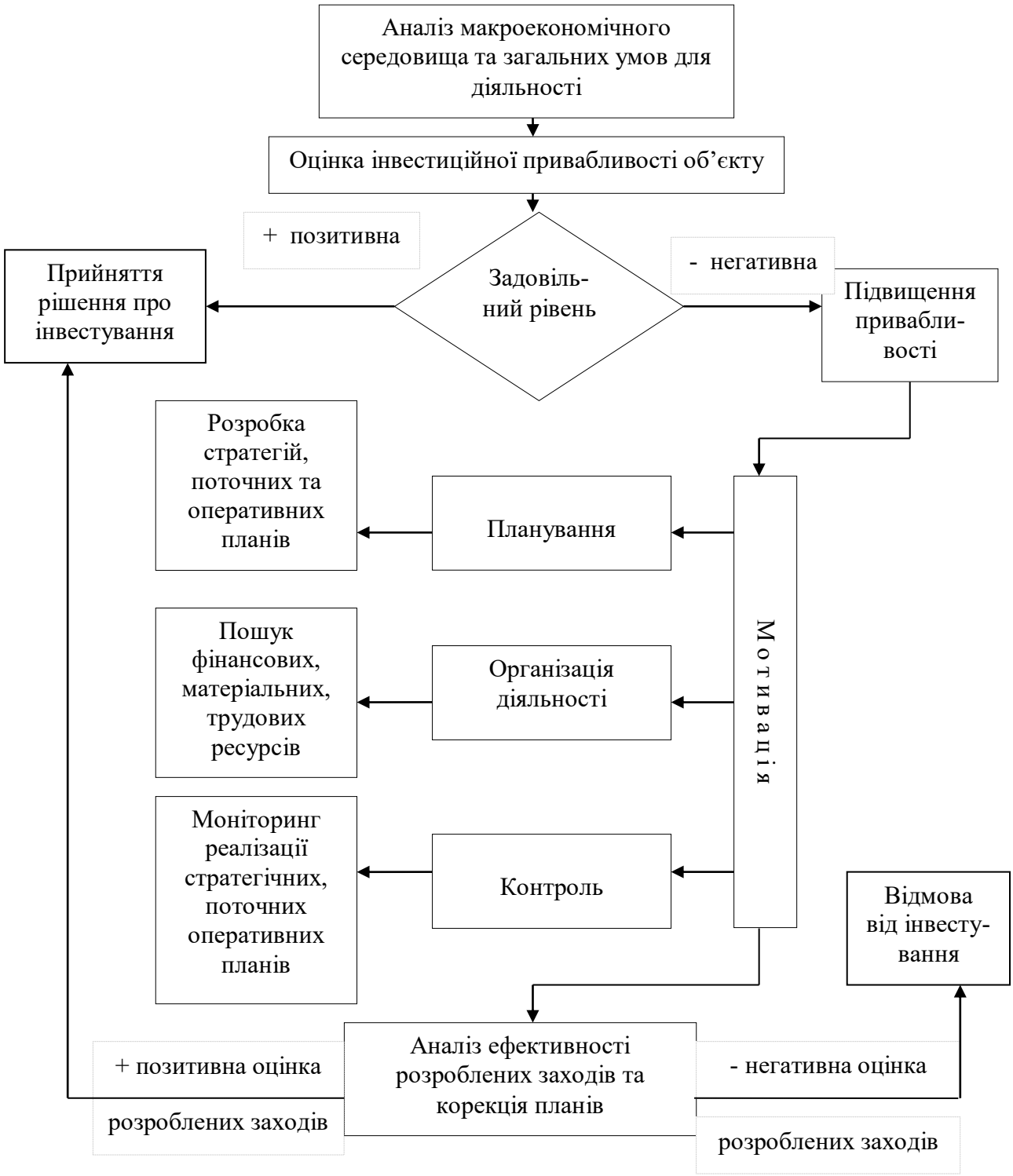

Рисунок 1.11 – Механізм управління інвестиційною привабливістю

Таким чином, наведений механізм представляє собою комплексний послідовний процес управління інвестиційною діяльністю, направлений на підвищення привабливості суб'єкта господарювання для потенційного інвестора.

2 ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Під час здійснення оцінки інвестиційної привабливості потенційного об’єкта інвестування кожний інвестор звертає неабияку увагу на життєздатність підприємства-реципієнта, яка суттєвою мірою визначається його поточним фінансово-економічним станом, а також його потенціалом. Таке дослідження допомагає адекватно та з високою точністю оцінити рентабельність, ділову активність, фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність підприємства, потенціал акцій (для акціонерних товариств), а також ефективність діяльності підприємства та визначитись з вкладанням коштів та їхнього обсягу. Взагалі, фінансовий аналіз можна розглядати як один з методів оцінки інвестиційної привабливості суб’єкта господарювання, що забезпечує врахування заборгованостей підприємства, рентабельності активів, їхньої оборотності та дозволяє виявити певну тенденцію в розвитку підприємства.

Отже, в даній роботі буде проведено дослідження фінансово-економічного стану восьми підприємств машинобудування, а саме ТОВ «Донбаська індустріальна компанія», АТ «Світло шахтаря», ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод», ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод», ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання», ПАТ «Артемівський машинобудівельний завод «Побєда труда», ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод», ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод».

Всі вище зазначені підприємства належать до галузі машинобудування та, здебільшого, знаходяться в Донецькій області. Фінансовий стан зазначених підприємств достатньо різний, ступінь цього розходження виявляється шляхом оцінки фінансово-економічних показників цих підприємств.

Фінансово-економічний стан вище названих підприємств буде оцінений за трьома групами показників [18, с.57-63], які найчастіше використовуються при оцінці інвестиційної привабливості. Розрахунок показників за всіма групами представлений в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Розрахунок показників для оцінки фінансово-економічного стану

Назва показника	Формула розрахунку
1	2
1 Показники рентабельності: 1.1 Рентабельність продукції, %	$R_{П} = \frac{фін.\ результат\ від\ осн.\ діяльності}{собів.\ продукції,\ адмін.,\ збутові\ витрати} \times 100\%$
1.2 Рентабельність діяльності, %	$R_{ОД} = \frac{чистий\ прибуток \times 100\%}{чистий\ доход\ від\ реалізації\ продукції}$
1.3 Рентабельність активів, %	$R_{А} = \frac{чистий\ прибуток \times 100\%}{середньорічна\ вартість\ активів}$
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	$R_{ВК} = \frac{чистий\ прибуток \times 100\%}{власний\ капітал\ (\ середньорічна\ вартість)}$
2 Показники ділової активності 2.1 Коефіцієнт оборотності активів	$K_{ОА} = \frac{чиста\ виручка\ від\ реалізації}{середньорічна\ сума\ активів}$
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	$f_0 = \frac{виручка\ від\ реалізації\ продукції}{середньо\ річна\ вартість\ основних\ фондів}$
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{ОДЗ} = \frac{365}{ОДЗ}$ *
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{ОКЗ} = \frac{365}{ОКЗ}$ **
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	$K_{ОМВЗ} = \frac{365}{ОМВЗ}$ ***
3 Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності 3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{ПЛ} = \frac{обігові\ активи}{короткострокові\ пасиви}$
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{ШЛ} = \frac{грошові\ кошти + дебіторська\ заборгованість}{короткострокові\ пасиви}$
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{АЛ} = \frac{грошові\ кошти}{короткострокові\ пасиви}$
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	$K_{ЗПД\ ВОК} = \frac{власні\ обігові\ кошти}{обігові\ активи}$
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	$K_{М\ ВОК} = \frac{грошові\ кошти}{власні\ обігові\ кошти}$
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{МВК} = \frac{власні\ обігові\ кошти}{власний\ капітал}$

Кінець табл. 2.1

1	2
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$К_{КВК} = \frac{власний\ капітал}{загалом\ джерел\ коштів}$

Примітка 1. * – ОДЗ – Обіг дебіторської заборгованості
Примітка 2. ** – ОКЗ – Обіг кредиторської заборгованості
Примітка 3. *** – ОМВЗ –Обіг матеріально-виробничих запасів

Всі наведені показники в табл. 2.1 розраховуються на основі фінансової звітності. Виконаємо дослідження фінансового стану безпосереднього об'єкту аналізу роботи – ТОВ «Донбаська індустріальна компанія». Результати розрахунків зведемо в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Фінансові показники ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	32,05	2,97	10,3	-29,08	7,33	9,27	346,8
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	-2,36	2,79	6,03	5,15	3,24	-118,2	216,1
1.3 Рентабельність активів, %	-6,62	2,65	9,35	9,27	6,7	-40,03	352,8
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	-6,45	5,22	19,55	11,67	14,33	-80,93	374,5
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	1,65	0,95	1,55	-0,97	0,6	57,58	163,2
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	6,84	4,37	8,16	-2,47	3,79	63,89	186,7
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	13,72	8,69	7,67	-5,03	-1,02	63,34	88,3
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,43	1,96	3,02	-2,47	1,06	44,24	154,1
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	1,76	1,23	1,87	-0,53	0,64	69,89	152,0
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	1,74	1,61	1,68	-0,13	0,07	92,53	104,4
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,42	0,25	0,37	-0,17	0,12	59,52	148
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	0,01	-0,022	0,002	26,67	125
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	0,43	0,38	0,41	-0,05	0,03	88,37	107,9
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,04	0,01	0,02	-0,03	0,01	25	200
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,63	0,66	0,75	0,03	0,09	104,8	113,6
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,54	0,48	0,48	-0,06	0	85,71	100

Таким чином, майже всі показники рентабельності ТОВ «Донбаська індустріальна компанія», за винятком рентабельності продукції, зросли протягом періоду аналізу. Так, рентабельність основної діяльності збільшилась у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 5,15% і склала 2,79%, а у 2019 році – 6,03%, при цьому вона збільшилась на 116,13%. Рентабельності активів та власного капіталу зросли у 2019 році в порівнянні з 2018 роком відповідно на 6,7% та 14,33% та відповідно склали 9,35% та 19,55%. Найбільше за період аналізу зросла рентабельність власного капіталу. Так, у 2019 році в порівнянні з 2018 роком цей показник збільшився на 14,33% в абсолютному значені або на 274,52% у відносному та склав19,55%. Слід відмітити, що рентабельність продукції у 2017 році мала найвищий показник 32,05%, проте вже у 2018 році вона скоротилась на 29,08% та склала 2,97%. У 2019 році спостерігалось зростання рентабельності продукції. Так, у зазначеному році цей показник складав 10,3%, що на 7,33% більше за 2018 рік в абсолютному значенні або на 246,8% у відносному.

Показники ділової активності ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» є досить низькими, що свідчить про неефективне використання активів підприємства, при чому всі показники ділової активності у 2018 році в порівнянні з 2017 роком скоротились. У 2019 році спостерігалось їхнє зростання. Так, коефіцієнт оборотності активів у 2019 році збільшився на 0,6 або на 63,16% та склав 1,55, фондовіддача – на 3,79 або на 86,73% та склала 8,16 грн./грн. Коефіцієнти кредиторської заборгованості та оборотності матеріально-виробничих запасів збільшились у 2019 році в порівнянні з 2018 роком відповідно на 1,06 або 54,08% та 0,64 або 52,03% та відповідно склали 3,02 та 1,87. Оборотність дебіторської заборгованості зменшувалась протягом всього періоду аналізу.

Аналіз ліквідності підприємства, поданий у табл. 2.2, встановив, що підприємство є не досить ліквідним та його платоспроможність не досить висока. Так, оборотних коштів для погашення зобов’язань за умови своєчасного розрахунку з дебіторами та реалізації готової продукції та в разі потреби інших

оборотних матеріальних засобів достатньо. Про це свідчить величина коефіцієнту поточної ліквідності, який у 2017 році склав 1,74, у 2018 році – 1,61, а в 2019 році 1,68, в порівнянні 3 2018 роком збільшення склало 0,07 або 4,35%. Прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови своєчасного розрахунку з дебіторами є вкрай низькими, коефіцієнт швидкої ліквідності не перевищує 0,42, при чому таке значення він мав у 2017 році. Потім спостерігалось зменшення показника у 2018 році на 0,17 або 40,48% в порівнянні з 2017 роком. У 2019 році цей показник зріс на 0,12 або 48% та склав 0,37. Абсолютна ліквідність взагалі низька (коефіцієнт абсолютної ліквідності коливається на рівні 0,008-0,01) відповідно у підприємство дуже мало найбільш ліквідних активів для погашення поточних зобов'язань. Маневреність власних оборотних коштів є низькою на рівні 0,01-0,04. Величина маневреності власного капіталу є високою, так, у 2019 році коефіцієнт маневреності власного капіталу склав 0,75, проте ця величина не є оптимальною.

Отже, виходячи з фінансово-економічних показників діяльності підприємства, можна зробити висновок, що підприємство характеризується не досить стабільним станом, несло збитки протягом досліджуваного періоду, внаслідок чого отримало від'ємні значення рентабельності. Для характеристики інвестиційної привабливості ТОВ ««Донбаська індустріальна компанія» необхідно дослідити фінансово-економічний стан його основних конкурентів.

2.2 Характеристика фінансово-економічного стану потенційних конкурентів

Як зазначалося у підрозділі 2.1, фінансовий аналіз можна розглядати як один з методів оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання, що забезпечує врахування заборгованостей підприємства, рентабельності активів, їхньої оборотності та дозволяє виявити певну тенденцію в розвитку підприємства. Тому для проведення оцінки інвестиційної привабливості

(розділ 3) виконаємо аналіз фінансового стану підприємств за формулами, наведеними в табл. 2.1. Результати розрахунків для потенційних конкурентів за інвестиційні ресурси зведемо в табл. 2.3-2.9.

Таблиця 2.3 – Фінансові показники АТ «Світло шахтаря» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	14,67	9,88	5,79	-4,79	-4,09	67,35	58,6
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	9,14	4,45	-0,54	-4,69	-4,99	48,69	-12,13
1.3 Рентабельність активів, %	20,2	9,59	-1,13	-10,61	-10,72	47,48	-11,78
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	24,46	11,5	-1,52	-13,01	-12,97	46,81	-13,28
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	2,21	2,16	2,08	-0,05	-0,08	97,74	96,3
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	1,31	1,37	1,59	0,06	0,22	104,58	116,06
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	12,4	12,9	9,29	0,58	-3,69	104,68	71,57
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	14,35	16,3	25,18	1,93	8,9	113,45	154,67
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	6,99	7,45	6,68	0,46	-0,77	106,58	89,66
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	2,01	2,96	1,61	0,95	-1,35	147,26	54,39
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,58	1,58	0,7	0,58	-0,88	272,41	44,3
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,01	0,06	-0,012	0,052	40	750
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	0,5	0,66	0,38	0,16	-0,28	132	57,58
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,02	0,004	0,09	-0,016	0,086	20	2250
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,22	0,33	0,32	0,11	0,01	150	96,97
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,82	0,86	0,65	0,04	-0,21	104,88	75,58

Таблиця 2.4 – Фінансові показники ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	-1,84	-6,49	-10,25	-4,65	-3,76	352,7	157,9
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	15	6,17	4,09	-8,83	-2,08	41,13	66,29
1.3 Рентабельність активів, %	5,05	2,04	1,66	-3,01	-0,38	40,39	81,37
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	5,74	2,38	1,91	-3,36	-0,47	41,46	80,25
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	0,34	0,33	0,4	-0,01	0,07	97,06	121,2
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	0,34	0,31	0,36	-0,03	0,05	91,18	116,1
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,98	6,25	7,27	0,27	1,02	104,5	116,3
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,62	2,86	3,67	-0,76	0,81	79	128,3
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	10,51	8,41	8,87	-2,1	0,46	80,02	105,5
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	0,67	0,66	1,05	-0,01	0,39	98,51	159,1
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,49	0,44	0,72	-0,05	0,28	89,79	163,6
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,15	0,08	0,146	-0,07	3750	53,33
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	-0,49	-0,52	0,05	-0,03	0,57	102,1	-9,62
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,01	-0,45	1,66	-0,44	2,11	4500	-368,9
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,05	-0,06	0,007	-0,01	0,067	120	-11,67
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,87	0,85	0,88	-0,02	0,03	97,7	103,5

Таблиця 2.5 – Фінансові показники ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	10,72	18,75	15,58	8,03	-3,17	174,91	83,09
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	2,91	8,25	4,92	5,34	-3,33	283,51	59,63
1.3 Рентабельність активів, %	5,99	14,56	6,73	8,57	-7,83	243,07	46,22
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	20,61	52,55	21,93	31,94	-30,62	254,97	41,73
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	2,06	1,76	1,37	-0,3	-0,39	85,44	77,84
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	7,66	8,82	6,64	1,16	-2,18	115,14	75,28
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,11	2,64	2,14	-0,47	-0,5	84,89	81,06
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	17,1	13,64	13,45	-3,46	-0,19	79,72	98,61
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	16,93	18,31	10,68	1,38	-7,63	108,15	58,33
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	1,65	1,22	3,33	-0,43	2,11	73,94	272,9
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,47	1,12	2,76	-0,35	1,64	76,19	246,4
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,19	0,01	0,17	-0,18	950	5,26
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	0,39	0,18	0,7	-0,21	0,52	46,15	388,9
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,04	0,03	0,005	-0,01	-0,025	75	16,67
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,2	0,54	1,65	-0,66	1,11	45	305,6
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,26	0,29	0,33	0,03	0,04	111,54	113,8

Таблиця 2.6 – Фінансові показники ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	14,34	14,4	10,21	0,06	-4,19	100,4	70,9
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	3,39	7,24	4,63	3,85	-2,61	213,6	63,95
1.3 Рентабельність активів, %	4,05	9,16	4,81	5,11	-4,35	226,2	52,51
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	4,82	10,94	5,82	6,12	-5,12	226,9	53,19
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	1,19	1,27	1,04	0,08	-0,23	106,7	81,89
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	2,00	2,19	1,89	0,19	-0,3	109,5	86,3
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,55	6,59	4,99	1,04	-1,6	118,7	75,72
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	11,09	8,32	6,4	-2,77	-1,92	75,02	76,92
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	1,79	1,96	1,65	0,17	-0,31	109,5	84,18
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	5,43	4,1	4,89	-1,33	0,79	75,5	119,3
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,84	1,94	1,9	0,1	-0,04	105,4	97,94
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,39	0,91	0,48	0,52	-0,43	233,3	52,75
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	0,82	0,76	0,79	-0,06	0,03	92,68	103,9
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,09	0,29	0,12	0,2	-0,17	322,2	41,4
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,68	0,71	0,74	0,03	0,03	104,4	104,2
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,87	0,81	0,84	-0,06	0,03	93,1	103,7

Таблиця 2.7 – Фінансові показники ПАТ «Побєда труда» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	-12,93	-6,0	4,86	6,93	10,86	46,4	81
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	-110,03	-42,74	-17,86	67,29	24,88	38,84	41,79
1.3 Рентабельність активів, %	-5,07	-3,01	-4,02	2,06	-1,01	59,37	133,55
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	-5,58	-3,59	-4,94	1,99	-1,35	64,34	137,6
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	0,05	0,07	0,23	0,02	0,16	140	328,57
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	0,04	0,06	0,22	0,02	0,16	150,0	366,67
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,81	0,94	2,09	0,13	1,15	116,05	222,34
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,98	0,94	2,1	-0,04	1,16	95,92	223,4
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	0,79	1,0	1,44	0,21	0,44	126,58	144
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	0,93	0,8	2,73	-0,13	1,93	86,02	341,25
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,64	0,35	1,3	-0,29	0,95	54,69	371,4
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,002	0,007	0,001	0,005	200	350
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	-0,07	-0,25	0,63	-0,18	0,88	357,14	252
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,03	-0,01	0,004	0,02	0,014	33,33	40
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,01	-0,04	0,68	-0,03	0,72	400	1700
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,84	0,83	0,72	-0,01	-0,11	98,81	86,75

Таблиця 2.8 – Фінансові показники ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	11,37	6,45	-0,22	-4,92	-6,67	56,73	-3,41
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	2,03	0,37	2,72	-1,66	2,35	18,23	735,1
1.3 Рентабельність активів, %	1,87	0,23	1,46	-1,64	1,23	12,3	643,8
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	7,34	0,97	8,3	-6,37	7,33	13,22	855,7
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	0,92	0,64	0,54	-0,28	-0,1	69,57	84,38
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	4,37	2,3	2,02	-2,07	-0,28	52,63	87,83
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,93	1,71	1,5	-0,22	-0,21	88,6	87,72
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,54	1,09	0,8	-0,45	-0,29	70,78	73,39
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	2,79	1,92	1,39	-0,87	-0,53	68,82	72,4
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	0,87	0,89	0,94	0,02	0,05	102,3	105,6
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,53	0,57	0,49	0,04	-0,08	107,6	85,96
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5,87	0,02	0,06	-5,85	0,04	0,34	300
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	-0,15	-0,12	-0,07	0,03	0,05	80,0	58,33
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,04	-0,18	-0,13	-0,14	0,05	450	72,22
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,37	-0,35	-0,31	0,02	0,04	94,59	88,57
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,26	0,23	0,16	-0,03	-0,07	88,46	69,57

Таблиця 2.9 – Фінансові показники ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод» за 2017-2019 роки

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Зміна			
				Абсолютна		Відносна, %	
				2018	2019	2018	2019
1. Показники рентабельності							
1.1 Рентабельність продукції, %	23,87	22,65	20,47	-1,22	-2,18	94,89	90,38
1.2 Рентабельність основної діяльності, %	13,78	10,54	12,47	-3,24	1,93	76,49	118,31
1.3 Рентабельність активів, %	9,93	9,19	10,29	-0,74	1,1	92,55	111,97
1.4 Рентабельність власного капіталу, %	12,05	11,59	13,6	-0,46	2,01	96,18	117,34
2. Показники ділової активності							
2.1 Коефіцієнт оборотності активів	0,72	0,87	0,83	0,15	-0,04	120,83	95,4
2.2 Фондовіддача, грн./грн.	0,83	1,09	1,12	0,26	0,03	131,33	102,75
2.3 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,86	9,00	7,08	1,14	-1,92	114,5	78,67
2.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,25	4,58	3,76	0,33	-0,82	107,76	82,1
2.5 Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	1,6	2,46	2,86	0,86	0,4	153,75	116,26
3. Показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності							
3.1 Коефіцієнт поточної ліквідності	2,97	2,83	2,48	-0,14	-0,35	95,29	87,63
3.2 Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,34	1,84	1,65	0,5	-0,19	137,31	89,67
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,74	1,25	1,09	0,51	-0,16	168,92	87,2
3.4 Коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами	0,66	0,65	0,6	-0,01	-0,05	98,48	92,31
3.5 Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,11	0,14	0,07	0,03	-0,07	127,27	50,0
3.6 Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,47	0,49	0,51	0,02	0,02	104,26	104,3
3.7 Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,81	0,78	0,74	-0,03	-0,04	96,3	94,87

Отже, виходячи з фінансово-економічних показників діяльності підприємств, можна зробити висновок, що підприємства, що аналізуються, мають досить різний фінансово-економічний стан.

ПАТ «Побєда труда» має найгірші показники рентабельності серед всіх підприємств, при цьому протягом 2017-2019 років спостерігається зменшення збитковості. Так, у 2017 році рентабельність продукції складала -12,93%, тобто виробництво продукції було збитковим, проте вже у 2018 році рентабельність продукції зросла на 6,93% в порівнянні з 2017 роком, а в 2019 році – на 10,86% та склала 4,86%. Рентабельність основної діяльності також була від'ємною величиною, проте збитковість з 110,03% у 2017 році зменшилась до 17,86%. Рентабельності активів та власного капіталу також були від'ємними, при цьому у 2017 році рентабельність активів склала -5,07%, а в 2018 році -3,01%, тобто вона зросла на 2,06%, а у 2019 році в порівнянні з 2018 роком рентабельність активів зменшилась на 1,01% та склала -4,02%.

Найліпші показники рентабельності має ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод». Рентабельність продукції протягом 2017-2018 років коливалась на рівні 20-23%, рентабельність основної діяльності – на рівні 10-13%, рентабельність активів – на рівні 9-10%, рентабельність власного капіталу – на рівні 11-14%. Також досить непогані показники мають ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод», ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання». Всі показники є позитивними протягом періоду аналізу, хоча показники рентабельності ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод» та ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання» після збільшення у 2018 році скоротились у 2019 році. Так, рентабельність власного капіталу ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод» у 2018 році складала 52,55%, в порівнянні з 2017 роком цей показник виріс на 31,95% , при цьому у 2019 році спостерігалось його різке скорочення (на 30,62%) та його величина склала 21,93%. Рентабельність основної діяльності ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод» у 2019 році становила тільки 4,92%, що на 3,33% менше від рівня попереднього року.

Найбільше зниження показників рентабельності ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання» у 2019 році в порівнянні з 2018 роком було виявлено у рентабельності власного капіталу, яка знизилась на 5,12%.

Виходячи з даних табл. 2.3-2.9 загальна ділова активність підприємств ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод», ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання», ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод» та ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод» є низькою, оскільки показники ділової активності є невисокими. Хоча оборотність матеріально-виробничих запасів ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод» є досить високою, коефіцієнт коливається на рівні 8,41-10,51, що свідчить про ефективне використання матеріально-виробничих запасів.

Більшість показників ділової активності ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання», а саме коефіцієнт оборотності активів, фондовіддача, коефіцієнти дебіторської заборгованості та оборотності матеріально-виробничих запасів, збільшились у 2018 році в порівнянні з 2017 роком, проте їхній рівень у 2019 році зменшився. Така ситуація свідчить, що найвищою ділова активність ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання» була у 2017 році, відповідно у цей період найбільш ефективно та раціонально використовувались активи, матеріально-виробничі засоби, дебіторська заборгованість.

Ділова активність ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод» знижувалась протягом 2017-2019 років. Про це свідчить скорочення абсолютно усіх показників ділової активності. Найбільше зниження серед всіх показників мала фондовіддача у 2018 році, так, її величина скоротилась на 47,37% в порівнянні з 2017 роком та склала 2,3 грн./грн. Це свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів. Крім того, слід зазначити, що вкрай неефективно використовувались інші активи, дебіторська та кредиторська заборгованості та матеріально-виробничі запаси протягом 2017-2019 років.

Показники ділової активності ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод» свідчать про ефективне використання дебіторської заборгованості. Так, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості протягом періоду аналізу є достатньо високим та відповідно складає 7,86; 9,00; 7,08. При цьому слід зазначити, що після зростання у 2018 році на 14,5%, цей коефіцієнт у 2019 році скоротився на 4,6%. Фондовіддача ПАТ «НКМЗ» протягом 2017-2019 років зростала, при цьому у 2018 році вона збільшилась на 31,33% або на 0,26 та склала 1,09 грн./грн. у порівнянні з 2017 роком, а у 2019 році в порівнянні з 2018 роком – на 2,75% або на 0,03 та дорівнювала 1,12. Все це свідчить про поступове підвищення ефективності використання основних фондів підприємства.

Найнижчу ділову активність з усіх восьми підприємств має ПАТ «Артемівський машинобудівельний завод «Побєда труда». Його показники ділової активності, хоча і зростають протягом 2017-2018 років, проте їхній рівень є вкрай малим. Так, найбільшою є величина коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості у 2019 році і складає 2,1, при цьому її збільшення в порівнянні з 2018 роком склало 1,116 або 123,4%. Дуже низькими є показники оборотності активів та фондовіддачі. Так, найвищий рівень коефіцієнт оборотності має у 2019 році і складає лише 0,23, фондовіддача – 0,22 грн./грн. Все це свідчить про вкрай неефективне використання активів, в тому числі основних фондів.

Показники ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості інших підприємств є також не оптимальними. Так, у АТ «Світло шахтаря» дуже висока концентрація власного капіталу на рівні 0,65-0,86, при цьому його маневреність вкрай низька (0,22-0,33). Отже, виходячи з цього, можна сказати, що частина власного капіталу використовується не досить ефективно та пролежує. Також величина найбільш ліквідних активів є вкрай малою, що може негативно відбитись на погашенні поточних зобов’язань, оскільки коштів на рахунку підприємства є недостатньо. Про це свідчить коефіцієнт абсолютної ліквідності, найбільша величина якого була зафіксована у 2019 році та складала

0,06, при цьому у 2018 році вона дорівнювала тільки 0,008. Також, слід зазначити, що коефіцієнт концентрації власного капіталу АТ «Світло шахтаря» є високим протягом всього періоду аналізу (2017 рік – 0,82; 2018 рік – 0,86; 2019 рік – 0,65), при цьому коефіцієнт маневреності у 2017-2019 роках відповідно складає 0,22; 0,33; 0,32. Така ситуація свідчить про неефективне використання власного капіталу, його «пролежування». Хоча зменшення коефіцієнту концентрації власного капіталу у 2019 році на 0,21 або на 24,42% та певне збільшення коефіцієнту маневреності власного капіталу у 2018-2019 роках, свідчить про певні зрушення в бік більш ефективного використання власного капіталу АТ «Світло шахтаря». Підприємство ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод» має ліквідних активів для погашення зобов'язань більше, ніж потрібно. Про це свідчать досить високі коефіцієнти ліквідності. Власний капітал даного підприємства є маневреним (коефіцієнт маневреності власного капіталу складає у 2017-2018 роках відповідно 0,47, 0,49, 0,51), що є позитивним в діяльності підприємства. При цьому слід зазначити, що концентрація власного капіталу є доволі високою, виходячи зі значення коефіцієнту концентрації власного капіталу, який у 2017-2019 роках складав 0,81; 0,78; 0,74. Забезпеченість поточної діяльності власними оборотними коштами є також більш ніж достатньою. Про це свідчить значення коефіцієнту забезпечення поточної діяльності власними оборотними коштами, які у 2017-2019 роках відповідно становили 0,66; 0,65; 0,6.

Таким чином, кожне з вище розглянутих підприємств-реципієнтів має свої певні недоліки, переваги та проблеми. Вибір будь-якого з них як об'єкта інвестування залежить від потреб потенційного інвестора, його цілей, можливостей та стратегії.

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Розвиток методів визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства

Питання оцінки інвестиційної привабливості є вкрай важливим для прийняття оптимальних інвестиційних рішень. На даний момент існує багато різноманітних методик, що були розроблені як українськими вченими, так і закордонними фахівцями. Проте більшість з цих методик враховує лише фінансовий стан об'єкту, який підлягає аналізу та всі розрахунки основуються лише на даних фінансової звітності, що дає привід говорити про певну «вузькість» цих методів.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день використовуються два підходи до оцінки інвестиційної привабливості (рис.3.1).

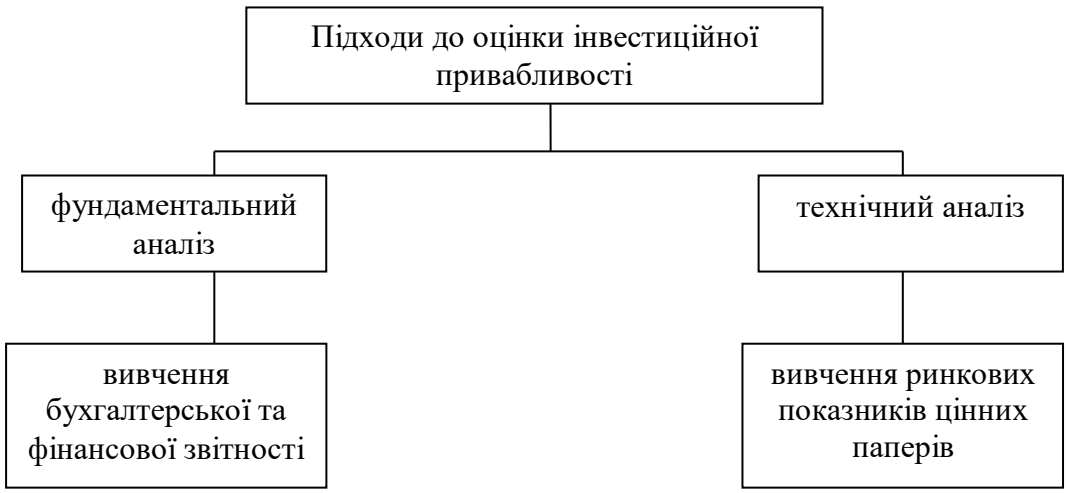

Рисунок 3.1 – Підходи до оцінки інвестиційної привабливості

Як зазначено на рис. 3.1, перший напрямок представляють прихильники школи фундаментального аналізу, які основним завданням ставлять доскональне вивчення балансів і інших фінансових документів, які публікуються компанією. Другий напрямок - технічний аналіз, що ґрунтується на ринкових показниках цінних паперів. Прихильники технічної школи

виходять із того, що в біржових курсах відбиті всі ті відомості, які згодом публікуються у звітах фірм і стають об'єктом фундаментального аналізу.

Проте стан фондового ринку України поки ще не дозволяє в повній мірі займатися технічним аналізом і використовувати його при оцінці інвестиційної привабливості об'єктів господарської діяльності. Проведення фундаментального аналізу також пов’язано з суттєвими проблемами через обмеженість доступу до інформації. Окремими організаціями, що спеціалізуються на консультаційних послугах в інвестиційній сфері, провадяться збір аналітичної інформації й спроби створення вітчизняних фондових індексів, аналогічних розповсюджених в закордонній практиці. Але адекватність одержаних індексів недостатньо висока, що визначається не тільки якістю методів, а низьким рівнем і обмеженістю інформації.

В ситуації, що склалася, вітчизняні вчені та практики в інвестиційній сфері надають перевагу фундаментальному аналізу при вивченні рівня інвестиційної привабливості, оскільки для його здійснення існує інформації в більшій кількості, ніж у технічному.

Найбільш розповсюдженим способом оцінки інвестиційної привабливості вітчизняними спеціалістами є розрахунок узагальнюючого коефіцієнта. Набір показників, які розраховуються при визначенні коефіцієнту залежить від конкретного методу оцінки. Найчастіше в цих методах використовуються показники, які відображають фінансовий стан підприємства, а саме його фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність, ділову активність, рентабельність, потенціал акцій, тощо. На основі отриманих групових та узагальнюючих коефіцієнтів здійснюється ранжування підприємств за ступенем інвестиційної привабливості.

При оцінці привабливості потенційного реципієнта виокремлюють рейтингову оцінку та оцінку конкретного інвестиційного об’єкту. Рейтингова оцінка дозволить інвестору визначити місце потенційного об’єкта інвестування серед інших подібних об’єктів. Водночас дуже важливою є інформація і про фінансовий стан реципієнта, його платоспроможність, структуру капіталу, тощо.

Для найбільш точного визначення інвестиційної привабливості

підприємств необхідно поєднувати безпосередню оцінку стана підприємства з його рейтинговою оцінкою потенційного об’єкта інвестування [1, с.334-335] (рис. 3.2).

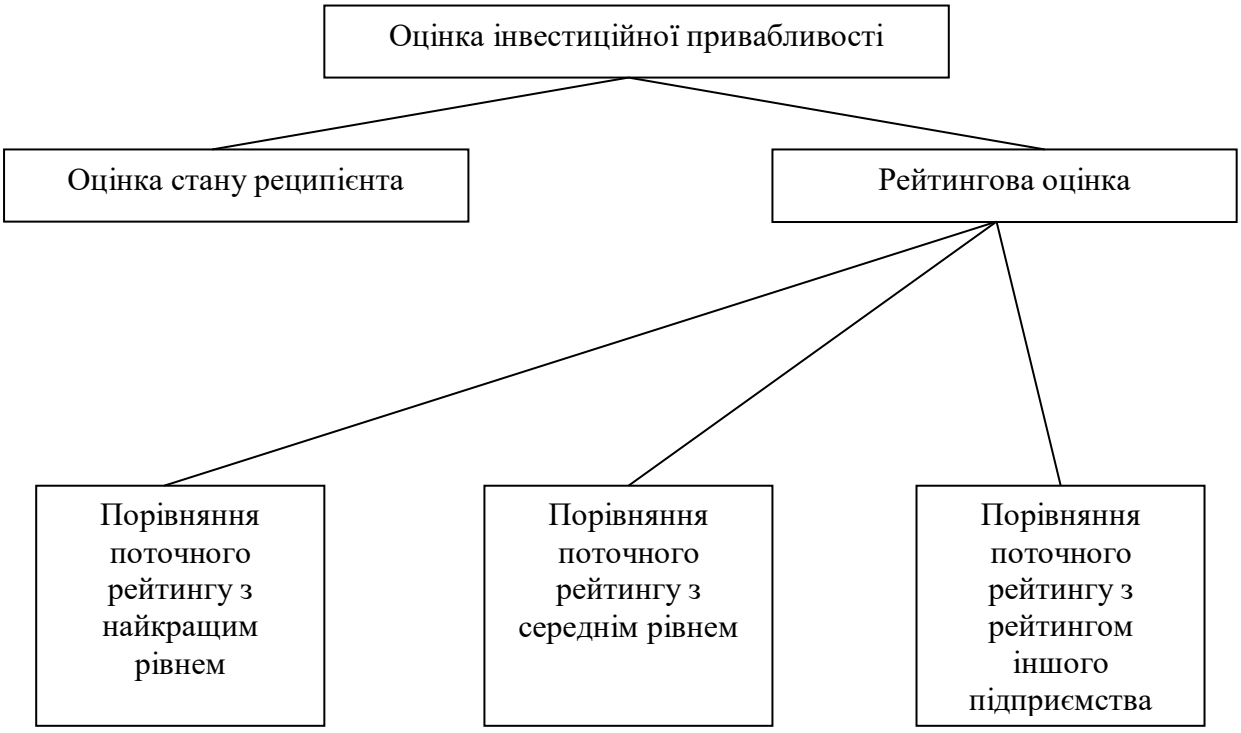

Рисунок 3.2 – Види оцінки привабливості підприємства

Ефективна оцінка привабливості повинна базуватись на поєднанні вище наведених видів оцінки. В той же час рейтингова оцінка повинна бути гнучкою і базуватись в деяких випадках на порівнянні з найвищим рейтингом, в інших – з середнім рівнем рейтингу. Саме ці два види оцінки дають змогу порівняти між собою підприємства та зробити вибір потенційному інвестору.

Основними методами визначення привабливості є метод суми коефіцієнтів, метод комплексної оцінки, метод суми місць. Банківські та фінансові установи використовують метод бальної оцінки. Спорідненим до методу суми коефіцієнтів є більш громіздкий, але більш точний метод визначення інвестиційної привабливості – метод узагальнюючих групових коефіцієнтів. За всіма вище названими методами розраховується певний узагальнюючий показник р рейтингової оцінки по кожному підприємству, проте кожен має свої особливості розрахунку. Класифікація методів наведена на рис. 3.3 [1, с. 338].

Методи оцінки інвестиційної привабливості

Метод суми коефіцієнтів	Метод комплексної оцінки	Метод суми місць	Метод бальної оцінки
$R_j = \sum(\frac{a_{ij}}{\max_j a_{ij}} \cdot K_i)$ де a_{ij} – значення і-го показника по j-му підприємству; $\max_j a_{ij}$ – максимальне значення і-го показника серед j підприємств; K_i –коефіцієнт вагомості і-го показника. $R_j \rightarrow \max$	$R_j = \sqrt{\sum((1 - x_{ij})^2 \cdot K_i)}$ X_{ij} – відносний коефіцієнт стану j-го підприємства за і-тим показником; $X_{ij} = a_{ij} - \max_j a_{ij}$ $R_j \rightarrow \min$	$R_j = \sum \begin{pmatrix} порядковий\ номер \\ місця\ j-го \\ підприємства\ за \\ i-тим\ показником \end{pmatrix}$ По кожному показнику підприємства ранжують за місцями. Потім місця сумуються по усіх показниках. $R_j \rightarrow \min$	$R_j = \sum \begin{pmatrix} бали\ отримані\ j-м \\ підприємством\ за \\ i-тий\ показник \end{pmatrix}$ За певне значення кожного показника підприємство отримує бали, які можуть мати як від'ємне, так і додатне значення. $R_j \rightarrow \max$
Коефіцієнти вагомості показників визначаються за допомогою експертної оцінки. Показники поділяються на чотири групи. До першої входять показники рентабельності діяльності підприємства (K_1 =0,1), до другої – показники ділової активності (K_2 =0,2), до третьої – фінансової стійкості та ліквідності (K_3 =0,3) і до останньої показники потенціалу акцій (K_4 =0,4).			
Необхідна умова – кількість і склад коефіцієнтів, використаних при розрахунку узагальнюючих коефіцієнтів різних підприємств повинні бути однаковими			

Рисунок 3.3 – Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Таким чином, відповідно до рис.3.3 узагальнюючий показник рейтингової оцінки за методами суми коефіцієнтів та комплексної оцінки необхідно розраховувати за формулами. Метод ж суми місць передбачає ранжування підприємств за місцями, а метод бальної оцінки – отримання балів за певне значення показника.

Формула розрахунку узагальнюючого показнику за методом суми коефіцієнтів має наступний вигляд:

$$R_j = \sum \left(\frac{a_{ij}}{\max_j a_{ij}} \cdot K_i \right) \qquad (3.1)$$

де a_{ij} – значення і-го показника по j-му підприємству;

$\max_j a_{ij}$ – максимальне значення і-го показника серед j підприємств;

K_i –коефіцієнт вагомості і-го показника.

При цьому чим більше значення узагальнюючого показника R_j, тим більш привабливим буде вважатись підприємство для інвесторів.

Узагальнюючий показник рейтингової оцінки за методом комплексної оцінки розраховується за формулою:

$$R_j = \sqrt{\sum ((1 - x_{ij})^2 \cdot K_i)} \qquad (3.2)$$

X_{ij} – відносний коефіцієнт стану j-го підприємства за і-тим показником;

$X_{ij} = a_{ij} - \max_j a_{ij}$

При цьому чим менше значення показника R_j, тим підприємство є привабливішим для інвесторів.

Метод суми місць представляє собою ранжування за місцями по кожному показнику підприємства. Потім місця по усіх показниках підсумовуються. Найбільш привабливим для інвестора є підприємство з найменшою сумою місць.

За методом бальної оцінки за певне значення кожного показника підприємство отримує бали. Найбільш привабливим є підприємство, яке набрало найбільшу кількість балів.

Особливу увагу слід приділити методу узагальнюючих групових коефіцієнтів, який враховує деякі недоліки попередніх методів, та є

спорідненим до методу суми коефіцієнтів, проте він є більш громіздким, але він дає більш точне

визначення інвестиційної привабливості підприємств.

Узагальнюючий коефіцієнт розраховується за наступною формулою:

$$R_j = E_j * K_1 + B_j * K_2 + L_j * K_3 + P_j * K_4 + W_j * K_5 \quad (3.3)$$

де E_j – узагальнюючий груповий показник рейтингової оцінки рентабельності діяльності j-того підприємства;

$$E_j = \sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{e_{ij}}{\max_j e_{ij}} \div n1 \right) \quad (3.4)$$

e_{ij} – значення і-того коефіцієнту групи показників рентабельності по j-тому підприємству;

B_j – узагальнюючий груповий показник рейтингової оцінки ділової активності j-того підприємства;

$$B_j = \sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{b_{ij}}{\max_j b_{ij}} \div n2 \right) \quad (3.5)$$

b_{ij} – значення і-того коефіцієнту групи показників ділової активності по j-тому підприємству;

L_j – узагальнюючий груповий показник рейтингової оцінки фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності j-того підприємства;

$$L_j = \sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{l_{ij}}{norm_j e_i} \div n3 \right) \quad (3.6)$$

l_{ij} – скориговане значення і-того коефіцієнту групи показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності по j-тому підприємству;

P_j – узагальнюючий груповий показник рейтингової оцінки потенціалу акцій j-того підприємства;

$$P_j = \sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{p_{ij}}{\max_j p_{ij}} \div n4 \right) \quad (3.7)$$

p_{ij} –значення і-того коефіцієнту групи показників потенціалу акцій по j-тому підприємству;

W_j – узагальнюючий груповий показник рейтингової оцінки кадрового потенціалу j-того підприємства;

$$W_j = \sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{w_{ij}}{\max_j w_{ij}} \div n5 \right) \quad (3.8)$$

w_{ij} –значення і-того коефіцієнту групи показників кадрового потенціалу по j-тому підприємству;

$max_j e_{ij}$,$max_j b_{ij}$,$max_j p_{ij}$, $max_j w_{ij}$ –максимальне значення і-того показника відповідно до групи показників рентабельності діяльності підприємства, групі показників ділової активності, групі показників потенціалу акцій та групі показників якості персоналу серед j підприємств.

$norml_i$ – нормативне значення і-того показника по групі показників фінансової стійкості та ліквідності;

n1, n2, n3,n4,n5 –кількість показників за групами діяльності підприємств;

$К_1$ – вагомий коефіцієнт показників рентабельності діяльності підприємства ($К_1$ = 0,1);

$К_2$ – вагомий коефіцієнт показників ділової активності ($К_2$ = 0,1);

$К_3$ – вагомий коефіцієнт показників фінансової стійкості та ліквідності ($К_3$= 0,3);

$К_4$ – вагомий коефіцієнт показників потенціалу акцій ($К_4$ = 0,4);

$К_5$ – вагомий коефіцієнт показників якості персоналу ($К_5$ = 0,1).

До першої групи показників входять всі показники рентабельності діяльності підприємства, а саме: рентабельність продукції, рентабельність основної діяльності, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу. До другої групи, яка характеризує ділову активність підприємства, відносяться наступні показники: коефіцієнт оборотності активів, фондовіддача, коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, власного капіталу та матеріально-виробничих запасів. До групи показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності відносяться коефіцієнти швидкої, поточної та абсолютної ліквідності, коефіцієнти маневреності власного капіталу та

концентрації капіталу. Всі ці коефіцієнти мають певні нормативні значення. Четверта група показників оцінює потенціал акцій підприємства.

Розрахунок узагальнюючого рейтингового показника буде складено з наступних етапів, які представлені на рис. 3.4 у вигляді піраміди, де найнижчим рівнем є перший етап, а найвищим – останній шостий.

Рисунок 3.4 – «Піраміда» етапів оцінки привабливості методом узагальнюючих групових коефіцієнтів

Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості складається з шести етапів. Найбільш громіздкими є другий та третій етапи. На другому етапі здійснюється розрахунок матриці початкових даних для рейтингової оцінки. Кожна з матриць складається зі значень показників по кожному підприємству за окремий рік, що були розраховані на першому етапі. На третьому етапі визначається рейтинг кожного показника у межах окремої матриці. Найвищий рейтинг дорівнює одиниці і відповідає максимальному з наявних значень. Рейтинг інших підприємств за цим показником визначається діленням його на максимальний. Цей загальний принцип замінюється на інший лише при оцінці коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Усім значенням, що входять до нормативного інтервалу, який визначають експерти, присвоюється максимальний рейтинг (одиниця), оцінка інших здійснюється за допомогою коригування, яке враховує, що перевищення нормативних меж є менш шкідливим для підприємства, ніж їх надмале значення за умови однакового абсолютного відхилення.

Вище представлені методи оцінки інвестиційної привабливості потенційних реципієнтів є досить нескладними з точки зору математичного інструментарію, що використовується при розрахунках. Кожен з них має свої певні переваги та недоліки, які будуть проаналізовані в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Критичний аналіз методів оцінки інвестиційної привабливості

Методи	Переваги	Недоліки
1	2	3
Метод суми коефіцієнтів	- простота розрахунку; - точність	- порівняльний метод; - відображення тільки позитивних сторін діяльності; - обмеженість оцінки (обробка фінансової звітності); - відсутність групових узагальнюючих коефіцієнтів; - неможливість визначення ступеня інвестиційної привабливості

Кінець табл. 3.1

1	2	3
Метод комплексної оцінки	- простота розрахунку; - точність	- порівняльний метод; - відображення тільки негативних сторін діяльності; - обмеженість оцінки (обробка фінансової звітності); - відсутність групових узагальнюючих коефіцієнтів; - неможливість визначення ступеня інвестиційної привабливості
Метод суми місць	- простота оцінки	- невисока точність; - обмеженість оцінки (обробка фінансової звітності); - відсутність групових узагальнюючих коефіцієнтів; - неможливість визначення ступеня інвестиційної привабливості
Метод бальної оцінки	- висока точність; - простота розрахунку;	- можливі труднощі формування інформаційної бази; - відсутність групових узагальнюючих коефіцієнтів
Метод узагальнюючих групових коефіцієнтів	- можливість використання різної кількості показників; - подолання обмеженості оцінки привабливості; - наявність чотирьох групових узагальнюючих показників; - висока точність	- громіздкість; - неможливість визначення ступеня інвестиційної привабливості
Метод рейтингової оцінки	- можливість ранжування підприємств за ступенем привабливості; - оцінка за чотирма групами факторів, що характеризують весь спектр діяльності; - подолання обмеженості оцінки привабливості;	- можливі труднощі формування інформаційної бази; - відсутність групових узагальнюючих коефіцієнтів
Метод інтегральної оцінки	- подолання обмеженості оцінки привабливості; - наявність чотирьох групових узагальнюючих показників; - гнучкість складу показників; - можливість використання різнорідних показників; - висока об’єктивність оцінки	- висока громіздкість; - можливі труднощі формування інформаційної бази; - неможливість визначення ступеня інвестиційної привабливості

Таким чином, за даними табл. 3.1 можна зробити висновок, що узагальнюючий коефіцієнт, розрахований за методом суми коефіцієнтів, відбиває позитивні сторони підприємства, а за методом комплексної оцінки – висвітлює недоліки підприємства. Ці методи є досить простими з точки зору математичних розрахунків, проте вони допомагають лише порівняти становище

підприємств, а за відсутності нормативних показників неможливо дати адекватну оцінку привабливості підприємства. Також за цими методами не розраховуються узагальнюючі групові коефіцієнти, що значно знижує адекватність оцінки. Крім того, отримана оцінка за цими методами буде характеризуватися обмеженістю, оскільки враховуються тільки грошові потоки, їхні обсяги, швидкість обігу, тощо.

Метод бальної оцінки, навпаки, є найбільш точним, проте за ним залишаються такі недоліки як відсутність оцінки узагальнюючих коефіцієнтів та існує велика ймовірність складнощів зі збором інформації для оцінки інвестиційної привабливості. Метод узагальнюючих групових коефіцієнтів вирішує деякі недоліки попередніх методів. Так, існує можливість використання різної кількості показників, не остерігаючись викривлення кінцевих результатів. Це досягається саме завдяки введення до формули знаменника. Відповідно до цього методу можна подолати обмеженості оцінки привабливості. Це стало можливим завдяки введення нової групи показників – показників якості персоналу. За даним методом проводиться розрахунок чотирьох групових узагальнюючих показників. Під час аналізу узагальнюючого показника окремо зазначаються та аналізуються групи показників діяльності підприємства. Необхідність в цьому виникла завдяки прагненню отримання адекватної оцінки.

За методом рейтингової оцінки можна скласти рейтинг інвестиційно привабливих підприємств з визначенням ступеня привабливості, при цьому оцінка проводиться за різними групами показників; метод інтегральної оцінки дозволяє змінювати склад показників, оцінювати за різнорідними показниками, зберігаючи високу об’єктивність та адекватність оцінки.

Отже, кожен з вище наведених методів має свої недоліки та переваги, тільки комбінація методів дозволить отримати найбільш правдиву оцінку. Для отримання адекватної оцінки інвестиційної привабливості промислового підприємства необхідно розглядати весь комплекс показників, що впливають на ефективність діяльності суб’єкта господарювання. Таку можливість надають інтегральний метод оцінки та рейтингова оцінка інвестиційної привабливості.

Методика розрахунку кожного з методів буде представлена нижче.

Проте, перед цим, буде представлений своєрідний механізм роботи цих методів оцінки інвестиційної привабливості, який розкриє їхню сутність та основні принципи (рис. 3.5).

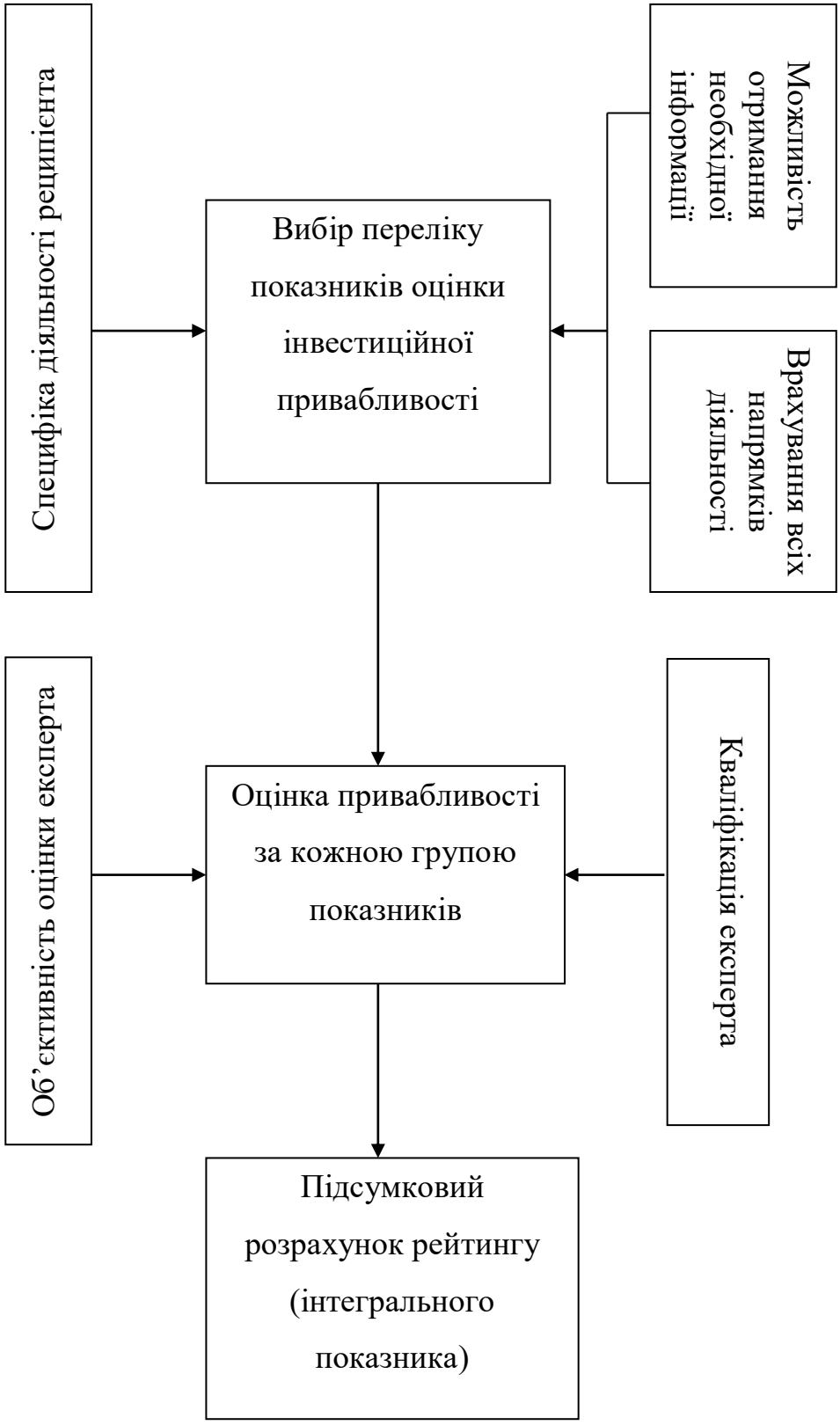

Рисунок 3.5 – Механізм роботи методу інтегральної оцінки інвестиційної привабливості та методу рейтингової оцінки

Отже, механізм роботи методів інтегральної оцінки інвестиційної привабливості та рейтингової оцінки (рис. 3.5) складається з трьох послідовних етапів (блоків).

Перший етап має назву вибір групи показників оцінки інвестиційної привабливості. При проходженні цього етапу слід брати до уваги фактори, яки мають безпосередній вплив на нього. Специфіка діяльності потенційного реципієнта, можливість отримання всього необхідного обсягу інформації та врахування всіх аспектів діяльності підприємства об’єкта оцінки можуть формувати склад показників кожної групи, замінювати їх в разі потреби.

Другий етап – оцінка привабливості за кожною групою показників – є основним та найбільшим громіздким. На його успішне виконання впливають такі чинники як незаангажованість експерту та його рівень володіння математичним інструментарієм.

Третій етап – підсумковий розрахунок рейтингу (інтегрального показника) – є завершальним. Саме по його виконанню формується кінцевий результат оцінки та робиться певний висновок інвестором.

Перш буде представлений метод інтегральної оцінки інвестиційної привабливості потенційних реципієнтів. Саме ґрунтовний аналіз існуючих методів оцінки та сучасних реалій господарювання в Україні дозволив розробити цю методику оцінки.

Для розрахунку інтегральної оцінки інвестиційної привабливості було обрано такий вид інтегруючої функції як сумарна квадратична середньоарифметична функція, що дозволяє звести відносні відхилення від оптимального значення по всім факторам для кожного підприємства до інтегрального показника. Очевидно, що критерієм оптимізації отриманого узагальнюючого показника є його мінімізація (формула 3.9) [54, с.10].

$$K_i = \sqrt{\sum_{j=1}^{m} \delta_{ij}^2} \rightarrow \min \qquad (3.9)$$

Отже, чим меншим є значення інтегрального показника, тим у меншій

ступені реальний об'єкт дослідження поступається умовному еталонному значенню. Значення інтегрального показника буде відображати ступінь його віддалення від умовного найкращого варіанту. За даною методикою весь комплекс показників, що характеризують інвестиційну діяльність, можна розбити на чотири групи: виробничі, економічні, фінансові, управлінські.

Запропонована методика складається з послідовності етапів.

1. Визначення груп показників, за якими буде оцінюватись інвестиційний об'єкт та їхній розрахунок. Групи показників, за якими оцінюються потенційні реципієнти, відображають повний спектр діяльності будь-якого з них. В умовах української економіки були обрані наступні характеристики (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Показники, що характеризують діяльність підприємств

Група показників	Показники
1.Виробничі	Товарна продукція, грн.; Строк служби устаткування, років; Витрати на 1 грн. ТП; Фондовіддача, грн./грн.;
2. Економічні	Рентабельність продукції по прибутку від реалізації, %; Рентабельність активів, %; Питома вага матеріальних витрат в загальному обсязі витрат, %; Собівартість реалізованої продукції, грн.
3. Фінансові	Рентабельність власного капіталу, %; Коефіцієнт концентрації власного капіталу; Коефіцієнт абсолютної ліквідності; Коефіцієнт швидкої ліквідності; Коефіцієнт поточної ліквідності; Коефіцієнт фінансового ризику; Коефіцієнт фінансової незалежності; Коефіцієнт співвідношення КЗ та ДЗ
4. Управлінські	Питома вага робітників з вищою освітою, %; Коефіцієнт платоспроможності, %

2. Приведення різнорідних показників до відносної форми. В зв'язку з тим, що більшість показників різнорідні та мають різну розмірність, виникає необхідність приведення їх до безрозмірної, відносної форми. Відбувається усунення розмірності за допомогою відносного відхилення, яке визначається за формулою 3.10.

$$\delta_{ij} = \left| \frac{a_j^{onm} - a_{ij}}{a_j^{\max} - a_j^{\min}} \right| \qquad (3.10)$$

де $a_j^{onm}, a_{ij}, a_j^{\max}, a_j^{\min}$ - відповідно оптимальні, фактичні, максимальні і

мінімальні значення показників діяльності підприємств.

Оскільки напрямки погіршення за максимізації та мінімізації є діаметрально різними (за максимізації погіршення є зменшення, а за мінімізації погіршення є збільшення), тому у формулі 3.10 у числівнику стоїть знак модуля величини відхилення. Однак, слід взяти до уваги й той момент, що деякі фінансові показники за збиткового функціонування промислового підприємства можуть приймати від'ємні значення. Тому знак модуля слід ставити ще й у знаменнику.

3. Розрахунок групових показників

$$K_i = \sqrt{\sum_{j=1}^{m} (\rho_j \delta_{ij})^2} \qquad (3.11)$$

де ρ_j – вага показника в групі.

Вага кожного показника в групі визначається експертним шляхом, зважаючи на специфіку діяльності реципієнта, його галузь.

4. Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості

$$I_i^{інт} = \sqrt{(K_{вир}\gamma_{вир})^2 + (K_{ек}\gamma_{ек})^2 + (K_{фін}\gamma_{фін})^2 + (K_{упр}\gamma_{упр})^2} \qquad (3.12)$$

де $К_{вир}$, $К_{ек}$, $К_{фін}$, $К_{упр}$ – відповідно інтегральний показник по кожній групі виробничих, економічних, фінансових та управлінських показників;

$\gamma_{вир}$, $\gamma_{ек}$, $\gamma_{фін}$, $\gamma_{упр}$ – відносна вага значущості відповідної групи показників в цілому.

Відносна вага значущості відповідної групи показників в цілому встановлюється експертним шляхом.

Таким чином, інтегральна методика оцінки підприємств дозволяє оцінити інвестиційну привабливість підприємства по найбільш вагомим напрямкам діяльності, крім того вона також дозволяє змінювати склад показників в

залежності від специфіки діяльності суб'єкта господарювання, галузі. Перевагою даного методу є підвищення адекватності оцінки, зменшення її обмеженості. Практичне використання запропонованих рекомендацій дозволяє здійснювати більш якісну оцінку інвестиційної привабливості підприємств і оптимізувати українські інвестиційні процеси.

За наявності певних переваг метод інтегральної оцінки інвестиційної привабливості не дозволяє скласти рейтинг інвестиційно привабливих підприємств-реципієнтів за ступенем їхньої привабливості. На відміну від методології оцінки інвестиційної привабливості, яка досить широко висвітлена в трудах вітчизняних та закордонних вчених, методологічні підходи складання рейтингів підприємств недостатньо освітлені в літературі. Це передовсім пов'язано з небажанням рейтингових агентств оприлюднювати методику розрахунку рейтингів. Крім того, наявні методики є досить складними з точки збору інформації.

Отже, проаналізувавши наявну інформацію та існуючі рейтинги [27, 32, 34], була запропонована методика рейтингової оцінки підприємств на базі вдосконаленої моделі Дюпона, в якій були виділені наступні напрямки дослідження.

1. Вплив кон'юнктури ринку, яка відображає зовнішнє середовище, стає головним ринковим фактором, який впливає на розмір витрат, виручки від реалізації, чистого прибутку, рентабельність продаж, тощо. Саме в цій групі враховується весь спектр маркетингових питань, що пов'язані з можливістю постачання та реалізацією готової продукції. Галузеві особливості компаній опускаємо, вважаючи, що вони закладені в показниках рентабельності та фінансових коефіцієнтах. До цієї групи відносяться наступні показники рентабельність продукції по прибутку від реалізації ($Р_{пр}$), зростання оборотності матеріально-виробничих запасів ($\Delta К_{обМПЗ}$), зниження витрат на 1 грн. ТП ($\Delta В_{1грн.ТП}$), зростання виручки від реалізації ($\Delta В$), зниження адміністративних витрат ($\Delta В_{адм}$).

Розрахунок рейтингових балів по групі «Вплив кон'юнктури ринку» наведена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Методика розрахунку рейтингових балів по групі «Вплив кон'юнктури ринку»

Кіль-кість балів	Показник				
	$Р_{пр}$, %	$\Delta К_{обМПЗ}$, %	$\Delta В$, %	$\Delta В_{1грн.ТП}$, %	$\Delta В_{адм}$, %
4	$Р_{пр} \geq 40$	$\Delta К_{обМПЗ} \geq 30$	$\Delta В \geq 10$	$\Delta В_{1грн.ТП} \geq 30$	$\Delta В_{адм} \geq 10$
3	$30 \leq Р_{пр} < 40$	$20 \leq \Delta К_{обМПЗ} < 30$	$8 \leq \Delta В < 10$	$20 \leq \Delta В_{1грн.ТП} < 30$	$8 \leq \Delta В_{адм} < 10$
2	$20 \leq Р_{пр} < 30$	$10 \leq \Delta К_{обМПЗ} < 20$	$5 \leq \Delta В < 8$	$10 \leq \Delta В_{1грн.ТП} < 20$	$5 \leq \Delta В_{адм} < 8$
1	$5 \leq Р_{пр} < 20$	$5 \leq \Delta К_{обМПЗ} < 10$	$3 \leq \Delta В < 5$	$5 \leq \Delta В_{1грн.ТП} < 10$	$3 \leq \Delta В_{адм} < 5$

2. Фінансова самостійність є однією з найважливіших груп показників, оскільки визначає фінансову безпеку компанії, її перенасиченість борговими зобов'язаннями, платоспроможність, ліквідність. На основі цих показників можна зробити висновок про загальний фінансовий стан потенційного підприємства-реципієнта. В стандартній моделі Дюпона ця група показників обмежується коефіцієнтом автономії ($К_{авт}$).Однак в нашому рейтингу розглядаєма група доповнена коефіцієнтом поточної ліквідності ($К_{ліквпот}$), коефіцієнтом абсолютної ліквідності ($К_{ліквабс}$), часткою довгострокових зобов'язань у запозичених коштах ($d_{ДЗ}$), частка заборгованості перед бюджетом в запозичених коштах ($d_{ЗБ}$).

Методика розрахунку рейтингу даної групи представлена в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Методика розрахунку рейтингових балів по групі «Фінансова самостійність»

Кіль-кість балів	Показник				
	$К_{авт}$	$К_{ліквпот}$	$К_{ліквабс}$	$d_{ДЗ}$, %	$d_{ЗБ}$, %
4	$К_{авт} \geq 0,6$	$1,8 < К_{ліквпот} \leq 2$	$0,45 < К_{ліквабс} \leq 0,5$	> 50	< 20
3	$0,5 \leq К_{авт} < 0,6$	$1,5 < К_{ліквпот} \leq 1,8$	$0,35 < К_{ліквзабс} \leq 0,45$	-	-
2	$0,3 \leq К_{авт} < 0,5$	$1,2 < К_{ліквпот} \leq 1,5$	$0,3 < К_{ліквабс} \leq 0,35$	-	-
1	$К_{авт} < 0,3$	$1 \leq К_{ліквпот} \leq 1,2$	$0,25 \leq К_{ліквабс} \leq 0,3$	-	-

3. Підсумкова прибутковість вказує на спроможність компанії приносити прибуток, виходячи з наявних в неї ресурсів. До неї входять: рентабельність

власного капіталу ($Р_{СК}$), зростання чистого прибутку (ΔЧП), рентабельність основної діяльності ($Р_{ОД}$), рентабельність активів ($Р_{акт}$), зростання фондовіддачі (ΔФ). Основним показником в цій групі є рентабельність власного капіталу.

Розрахунок рейтингу даної групи представлений в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Методика розрахунку рейтингових балів по групі «Підсумкова прибутковість»

Кіль-кість балів	Показник				
	$Р_{СК}$, %	ΔЧП,%	$Р_{ОД}$, %	$Р_{акт}$, %	ΔФ, %
4	$Р_{СК} \geq 40$	ΔЧП≥10	$Р_{ОД} \geq 30$	$Р_{акт} \geq 30$	ΔФ≥10
3	$30 \leq Р_{СК} < 40$	8≤ΔЧП <10	$20 \leq Р_{ОД} < 30$	$20 \leq Р_{акт} < 30$	8≤ΔФ <10
2	$20 \leq Р_{СК} < 30$	5≤ΔЧП <8	$10 \leq Р_{ОД} < 20$	$10 \leq Р_{акт} < 20$	5≤ΔФ <8
1	$Р_{СК} < 20$	3≤ΔЧП <5	$Р_{ОД} < 10$	$Р_{акт} < 10$	3≤ΔФ <5

Методика розрахунку рейтингу підприємства-реципієнта представлена в табл. 3.3-3.5. До кожної групи входять чотири показника, за рівнем яких нараховуються певні бали (від 0 до 60).

Підрахунок балів відбувається за всіма групами показників. Весь діапазон балів, який може набрати підприємство, був розділений на чотири сегмент.

A – 45-60 балів – підприємства з високою інвестиційною привабливістю;

B – 26-44 балів – підприємства з середньою інвестиційною привабливістю;

C – 11-25 балів – підприємства з низькою інвестиційною привабливістю;

D – 0-10 балів – інвестиційно непривабливі підприємства.

Отже, рейтингова методика оцінки інвестиційної привабливості реципієнтів дозволяє ранжувати підприємства за рівнем їхньої інвестиційної привабливості. Використання запропонованих рекомендацій дозволяє здійснювати більш якісну оцінку інвестиційної привабливості підприємств і покращити ефективність інвестиційних процесів.

Таким чином, методи оцінки інвестиційної привабливості, які наведені в даному пункті включають певні пропозиції з підвищення об'єктивності оцінки інвестиційної привабливості підприємства та виключають недоліки методів оцінки інвестиційної привабливості реципієнтів, які були зазначені в табл. 3.1.

Врахування вагомості окремих показників в групі та вагомості конкретних груп в інтегральному показнику (метод інтегральної оцінки), знижує ступінь залежності від суб'єктивного судження експертів. Склад показників оцінки (за двома методами, що були представлені вище) дає змогу комплексно оцінити інвестиційну привабливість потенційного об’єкту інвестування. Також цей факт свідчить про високу ступінь адекватності оцінки. Крім того, слід зауважити, що склад показників можна варіювати в залежності від специфіки та напрямків діяльності, інформації, що є доступною для аналізу.

Для апробації розробленої методики були прийняти до розгляду вісім промислових підприємств машинобудівної галузі Донецької та Харківської областей, в тому числі й базове підприємство – ТОВ «Донбаська індустріальна компанія». Висновки, які були отримані в результаті оцінки та рейтинг інвестиційно привабливих підприємств, буде наведений далі в роботі.

3.2 Впровадження механізму управління інвестиційної привабливістю суб’єкта господарювання

Управління інвестиційною привабливістю підприємства реалізується на основі механізму управління привабливістю (див. пункт 1.3), який базується на основних функціях менеджменту. В ефективному управлінні привабливістю реципієнтів одне з ключових місць займає оцінка потенційних реципієнтів, яка є важливою умовою прийняття рішень про здійснення інвестицій.

На даний момент в Україні є поширеними декілька методів оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Найбільш розповсюдженими серед них є методи суми коефіцієнтів, комплексної оцінки, суми місць, бальної оцінки, узагальнюючих групових коефіцієнтів. Проведений аналіз показав певні недоліки цих методів, тому оцінка привабливості потенційних об’єктів інвестування буде проводитись на базі методів оцінки інвестиційної привабливості потенційних реципієнтів, що були запропоновані в магістерській роботі в пункті 3.1. Метод інтегральної оцінки та рейтингової оцінки інвестиційної привабливості дозволить нівелювати певні недоліки найбільш

розповсюджених методів, що використовуються в українській практиці та отримати досить точну та об'єктивну оцінки привабливості реципієнта.

Об'єктами оцінки є ряд підприємств машинобудування, а саме: ТОВ «Донбаська індустріальна компанія», АТ «Світло шахтаря», ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод», ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод», ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання», ПАТ «Артемівський машинобудівельний завод «Побєда труда», ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод», ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод».

На основі методик, наведених у підрозділі 3.1, та даних фінансової звітності підприємств був складений рейтинг вибірки машинобудівельних підприємств, розрахований за методом інтегральної та рейтингової оцінок, за 2017-2019 роки (табл. 3.6-3.8).

Таблиця 3.6 – Рейтинг вибірки машинобудівельних підприємств у 2017 році

Місце	Назва підприємства	Метод інтегральної оцінки		Рейтингова оцінки	
		$К_{інтj}$	Місце у рейтингу	Сума балів	Місце у рейтингу
1	ТОВ «Донбаська індустріальна компанія»	0,305	4	30	5
2	АТ «Світло шахтаря»	0,443	8	32	4
3	ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод»	0,307	5	20	8
4	ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод»	0,301	3	28	6
5	ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання»	0,293	1	49	1
6	ПАТ «Побєда труда»	0,345	7	26	7
7	ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод»	0,314	6	38	3
8	ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод»	0,294	2	46	2

Отже, виходячи з даних табл. 3.6, рейтинг привабливості підприємств за обома методами, незважаючи на те, що метод інтегральної оцінки є порівняльним, а методом рейтингової оцінки дає можливість визначення ступеня привабливості без порівняння з іншими реципієнтами, співпадає у 2017

році по ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання» та ПАТ «НКМЗ», які є найбільш привабливими в галузі машинобудування у Донецькій області. Найменш привабливими для інвестора за методом інтегральної оцінки є ПАТ «Побєда труда» та АТ «Світло шахтаря», що займають відповідно сьоме та восьме місця. За методом інтегральної оцінки є також ПАТ «Побєда труда» та ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод», які в рейтингу займають відповідно сьоме та восьме місця.

Рейтинг підприємства ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» майже співпадає у 2017 році. За методом інтегральної оцінки воно займає четверте місце, а за методом рейтингової оцінки – п'яте місце. Набрана сума балів ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» відносить його до підприємств з низькою інвестиційною привабливістю. Четверте місце та досить велике значення інтегрального коефіцієнту $К_{інтj}$ свідчить також про досить низьку ступінь привабливості підприємства.

Рейтинг інвестиційної привабливості підприємств у 2018 році змінився (табл. 3.7) за рахунок зміни фінансового та економічного стану підприємств, який було проаналізовано у пункті 2.2.

Таблиця 3.7 – Рейтинг вибірки машинобудівельних підприємств у 2018 році

Місце	Назва підприємства	Метод інтегральної оцінки		Рейтингова оцінки	
		$К_{інтj}$	Місце у рейтингу	Сума балів	Місце у рейтингу
1	ТОВ «Донбаська індустріальна компанія»	0,451	5	27	4
2	АТ «Світло шахтаря»	0,454	6	18	7/8
3	ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод»	0,372	2	18	7/8
4	ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод»	0,312	1	33	3
5	ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання»	0,391	3	38	1/2
6	ПАТ «Побєда труда»	0,505	8	22	5
7	ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод»	0,469	7	22	5
8	ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод»	0,450	4	38	1/2

Таким чином, виходячи з табл. 3.7, можна зробити висновок, що за методом інтегральної оцінки інвестиційної привабливості найбільш привабливими підприємствами є ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод» та ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод», відповідно – перше та друге місця. За методом інтегральної оцінки, як і в 2017 році, найбільш привабливими для інвестора є ПАТ «НКМЗ» та ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання», що поділяють між собою перше-друге місця, проте ступінь їхньої привабливості є середньою.

Найнижча інвестиційна привабливість зафіксована у ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод» та ПАТ «Побєда труда», які займають сьоме та восьме місце відповідно за методом інтегральної оцінки привабливості. За методом рейтингової оцінки ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод» та АТ «Світло шахтаря» розділяють між собою сьоме-восьме місця. Набрана сума балів (18 балів) даними підприємства-реципієнтами свідчать про вкрай низьку ступінь інвестиційної привабливості.

Рейтинг ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» у 2018 році в порівнянні з 2017 роком майже не змінився. За методом інтегральної оцінки це підприємство спустилося на одну сходинку вниз, а за методом рейтингової оцінки піднялося на сходинку вгору та відповідно займає п’яте та четверте місця. Слід відмітити, що ступень інвестиційної привабливості підприємства ТОВ «Донбаська індустріальна компанія», як і раніше, є низькою.

Інвестиційна привабливість підприємств машинобудування, що підлягають аналізу в роботі, у 2019 році мала певні зміни в порівнянні з попередніми роками (табл. 3.8). На це вплинула зміна фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, рентабельності підприємств-реципієнтів.

Проте найбільш привабливими підприємства у 2018 році за методом рейтингової оцінки, як і раніше, залишаються ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод» та ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання». Згідно з даними табл. 3.8 вони займають відповідно перше та друге місця, при цьому ПАТ «НКМЗ» має середній ступінь інвестиційної

привабливості, а ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання»– низьку ступінь інвестиційною привабливості.

Таблиця 3.8 – Рейтинг вибірки машинобудівельних підприємств у 2019 році

Місце	Назва підприємства	Метод інтегральної оцінки		Рейтингова оцінки	
		$К_{інтj}$	Місце у рейтингу	Сума балів	Місце у рейтингу
1	ТОВ «Донбаська індустріальна компанія»	0,196	3	30	3
2	АТ «Світло шахтаря»	0,160	1	28	4
3	ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод»	0,237	7/8	27	5
4	ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод»	0,206	4	22	8
5	ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання»	0,172	2	31	2
6	ПАТ «Побєда труда»	0,237	7/8	25	6
7	ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод»	0,236	6	23	7
8	ПАТ «Новокраматорський машинобудівельний завод»	0,235	5	37	1

Таким чином, дані таблиці 3.8 за методом інтегральної оцінки привабливості найбільш привабливими є АТ «Світло шахтаря» та ПрАТ «Покровський завод технологічного обладнання». Найнижчу інвестиційну привабливість за методом інтегральної оцінки мають ТОВ «Димитровський експериментально-механічний завод» та ПАТ «Побєда труда», розділяють між собою останні місця. За методом рейтингової оцінки найменшу привабливість для інвестора мають ПАТ «Дружківський машинобудівельний завод» та ТОВ «Новгородський машинобудівельний завод», при цьому ступінь привабливості цих реципієнтів є низькою.

ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» у 2019 році за двома методами оцінки привабливості займає третє місце, проте ступінь привабливості є вкрай низькою. Якщо розглянути динаміку інвестиційної привабливості базового підприємства ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» (рис. 3.6), то можна зробити висновок, що підприємство покращило своє місце в рейтингу. Проте це

було досягнуто за рахунок погіршення фінансово-економічного стану інших підприємств реципієнтів та відповідно їх інвестиційної привабливості. Про це свідчать значення інтегрального коефіцієнту інвестиційної привабливості та сума балів, набраних за рейтингової оцінкою, які зазначені над відповідними стовпчиками. Величина інтегрального коефіцієнту інвестиційної привабливості є досить високою, а сума балів за рейтинговою оцінкою є невеликою.

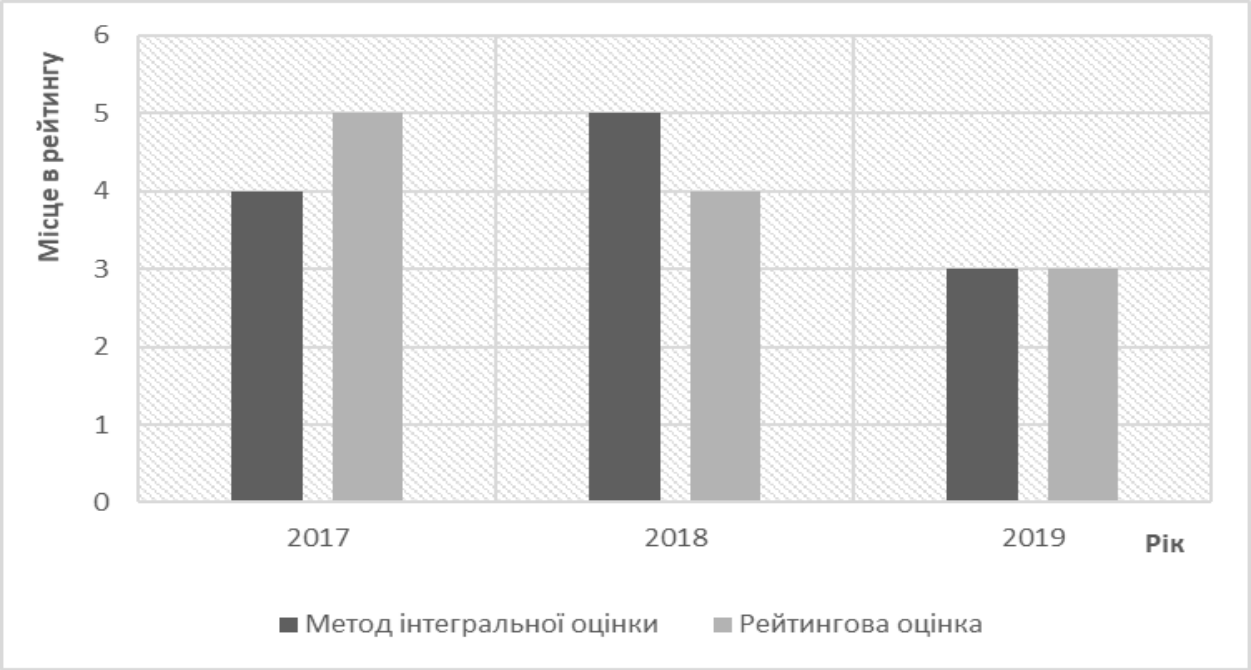

Рисунок 3.6 – Динаміка рейтингу інвестиційної привабливості ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» за методами інтегральної та рейтингової оцінок

Отже, ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» є підприємством з низькою інвестиційною привабливістю для потенційного інвестора. Таким чином, головним підсумком оцінки як складової механізму управління інвестиційної привабливістю є виявлення слабких місць функціонування підприємства управління, аналіз яких дозволить прийняти до реалізації певні фактори та резерви, які ще не були задіяні в діяльності потенційного реципієнту. Крім того, ці фактори та резерви можуть впливати на інвестиційну привабливість в майбутньому, як впливали в минулому.

Проведений фінансово-економічний аналіз підприємства ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» (див. пункт 2.1) свідчить, що в нього є певні фактори та резерви, реалізація яких би дозволила підприємству покращити свій фінансово-економічний стан, а відповідно й інвестиційний рейтинг.

Отже, підприємство ТОВ «Донбаська індустріальна компанія», на базі якого проводиться дослідження інвестиційної привабливості, має ряд проблем в своїй діяльності, які знижують його інвестиційну привабливість на мікрорівні. Інвестиційну привабливість ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» понижують наступні проблеми в діяльності підприємства, а саме негативні моменти економічного, фінансового, кадрового характеру, низьке використання потенціалу підприємства та низька репутація, при цьому на макро- та мезорівнях існує ряд проблем, які потребують розв’язання. Тому для збільшення привабливості цього реципієнту був запропонований механізм її підвищення (рис. 3.7).

Таким чином, виходячи з рис.3.7, інвестиційну привабливість ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» треба підвищувати, орієнтуючись на певні зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства. Шляхи підвищення привабливості на рівні зовнішнього середовища не можуть бути втілені безпосередньо підприємством. Такі заходи як вдосконалення нормативно-правової бази, стабілізація політичної ситуації в країні, прийняття інвестиційних програм розвитку регіону, прийняття дієвих державних програм розвитку машинобудування знаходяться в компетенції політичних діячів та чиновників державного апарату різних рівнів ієрархії. Проте саме їх реалізація надасть новий виток розвитку підприємству. Інтеграція з постачальниками дозволила б скоротити витрати підприємства, проте таке об’єднання в сучасних умовах є вкрай складним, оскільки у підприємства існує достатньо багато постачальників, які працюють з великою кількістю споживачів.

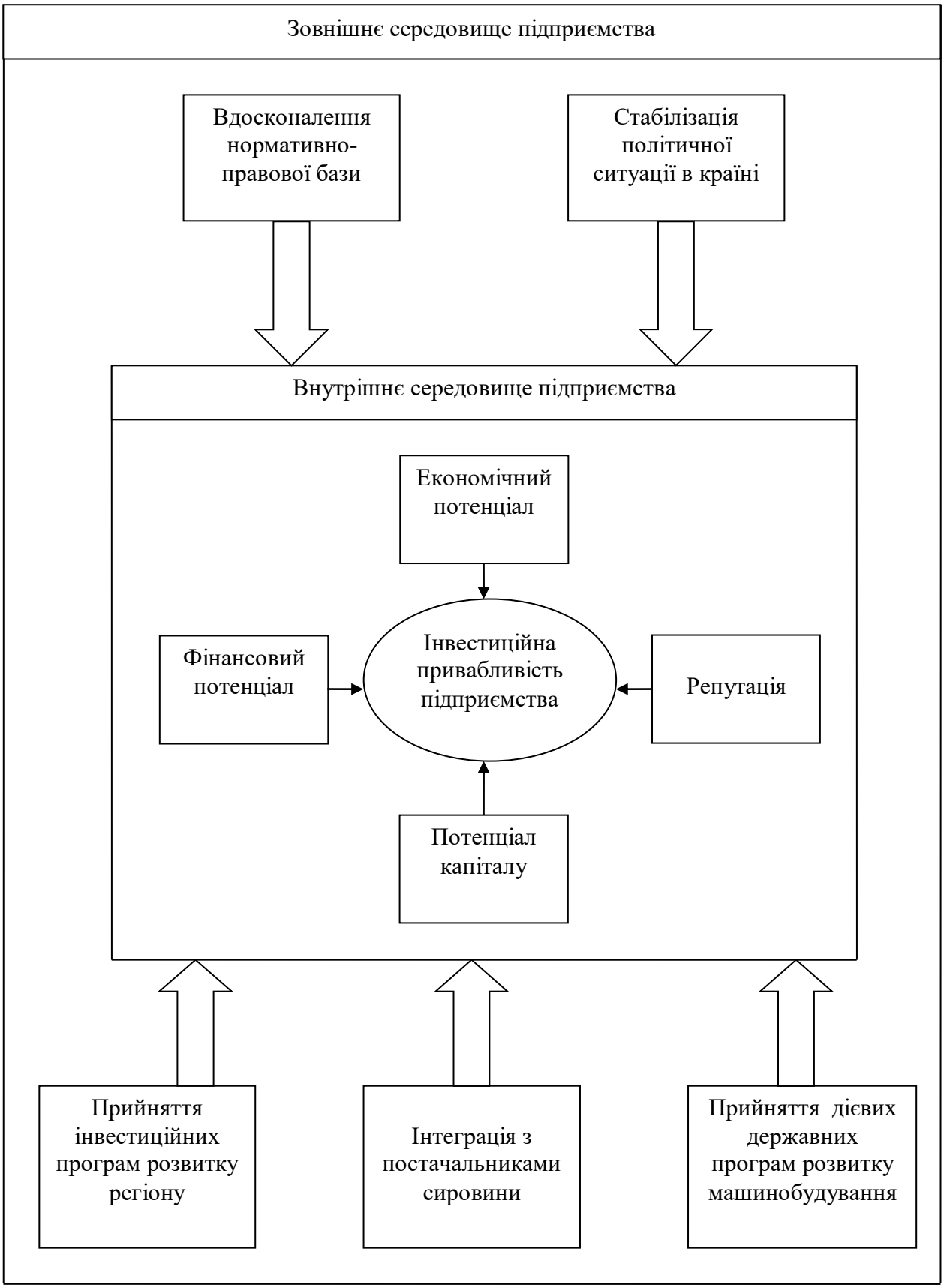

Рисунок 3.7 – Механізм підвищення інвестиційної привабливості підприємства ТОВ «Донбаська індустріальна компанія»

Заходи щодо підвищення фінансових, економічних показників, віддачі акціонерного капіталу та репутації знаходяться у сфері можливих дій, які може здійснити ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» задля підвищення своєї інвестиційної привабливості, при чому їхнє втілення не забере багато часу на відміну від підвищення репутації підприємства. Задля останнього ТОВ «Донбаська індустріальна компанія» необхідно розробити власну PR-стратегію, яка б була пов'язана з маркетинговими цілями підприємства на ринку, активізувати зв'язки з потенційними клієнтами, створити потужну PR-базу. PR-ресурс також містить у собі імідж/популярність торговельних марок підприємства, внутрішні PR (спрощено, атмосферу в колективі), кадрову базу PR-ресурсу (співробітники, які відповідають за напрямком PR), кількісні і якісні показники самого PR-ресурсу, а також його керованість.

Формування, підтримання й розвиток репутації можна шляхом власного PR-відділу або за допомогою спеціалізованого PR-агентства. У світовій практиці лідирує комбінована схема, коли власний відділ PR регулярно залучає консультаційне PR-агентство.

Отже, механізм управління інвестиційної привабливості, запропонований в даній роботі є досить ефективним. Так, оцінка інвестиційної привабливості надає можливість виявити слабкі місця, які шляхом планування певних заходів з підвищення привабливості, організації діяльності по їх впровадженню та контролю за їх реалізацією дозволить покращити стан підприємства. При цьому всі ці кроки пов'язані з мотивацією, а саме мотивами, цілями, які поставить перед собою менеджмент задля підвищення привабливості свого підприємства.

ВИСНОВКИ

В випускній кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та наукове вирішення проблеми удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств в сучасних умовах господарювання. За результатами виконаних досліджень можна зробити такі висновки.

Ефективна інвестиційна діяльність є однією з найважливіших умов розвитку як національної економіки в цілому, так і підприємств зокрема. При цьому інвестиційна привабливість виступає своєрідним «двигуном» інвестицій. Тому українським підприємствам необхідно приділяти увагу питанням власної привабливості в очах потенційних інвесторів. Серед цих заходів особливе значення повинно приділятися створенню комплексного механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств. Останній на основі реалізації функцій управління надає можливість ефективно планувати заходи з підвищення привабливості та досягнути цілі інвестування оптимальним чином.

Аналіз рівнів інвестиційної привабливості дозволяє сформувати набір конкретних факторів та резервів, що відображають певні рівні та вимагають подальшого розвитку задля підвищення ступеня привабливості підприємства-реципієнта.

На основі аналізу фінансово-економічного стану промислових підприємств визначено основні дієві напрямки підвищення їх привабливості: ефективне використання матеріальних активів, покращення господарського стану підприємства, управління розподілом прибутку, тощо. На основі даних аналізу фінансово-економічного стану підприємств були запропоновані певні резерви та фактори підвищення інвестиційної привабливості.

Обмеженість власних наробок українських вчених з питання оцінки інвестиційної привабливості призвели до намагань використання іноземних методик, що не повною мірою відповідають сучасним умовам господарювання, тому існуючі методи мають ряд недоліків, з метою подолання яких було запропоновано метод інтегральної та рейтингової оцінок, які характеризуються

адекватністю оцінки, її точністю, можливістю визначення ступеня привабливості (рейтингова оцінка). Метод інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства дозволяє оцінити привабливість не тільки на основі фінансово-економічного стану, а й виробничої та управлінських сфер діяльності реципієнта. Вагомості кожного показника в окремій групі дозволяють значною мірою подолати суб'єктивізм оцінки. До того ж цей метод дозволяє збільшити об'єктивність оцінки, її точність, простоту розрахунків, гнучкість, показників, що можуть бути використані. У свою чергу, метод рейтингової оцінки надає можливість визначення ступеня привабливості без порівняння з іншими об'єктами на основі надання балів та відзначається високою точністю оцінки.

Здійснення оцінювання рівня інвестиційної привабливості є важливим елементом механізму управління привабливістю підприємства-реципієнта. Процедура оцінки інвестиційної привабливості надасть можливість виявити слабкі місця реципієнта та спланувати заходи з її підвищення.

Отримані в роботі рекомендації впроваджені в діяльності підприємства, що підтверджено відповідною довідкою (Додаток А). Результати дослідження доповідались на Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва» (м. Покровськ, 2021 р.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Khobta, V., Popova, O. & Mieshkov, A. (2005). *Activation and increasing the efficiency of investment processes in enterprises:* monograph. Donetsk: Inst of Industrial Economics, 2005.

2. Asaul, A. (2004). Systematization of factors characterizing the investment attractiveness of the regions. *Regional Economy*, (2), 52-61.

3. Blank, I. (1999). *Investment management*. Kyiv: LTD "United London Trade Limited".

4. Brigham, E. (1997). Fundamentals of financial management. K.: "Molod".

5. Korotkova, O. (2013). Investment attractiveness of the enterprise and methodology of its evaluation. *Effective economy*, (6). URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/efek_2013_6_54.

6. Kramarenko, K. (2016). Investment attractiveness of the enterprise and methodological approaches to its definition. *Black Sea Economic Studies*, (10), 101-104.

7. Vovchenko, O. (2004). Investments: Economic essence and form. *Actual problems of the economy*, (6), 18-23.

8. Gaydutsky, A. (2004). Methodological aspects of investment attractiveness of the economy. *Regional economy*, (4), 81-85.

9. Ferlii, V. (2010). The essence of the concept of "investment attractiveness of the enterprise" and its types. *Effective economy*, (7). URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/efek_2010_7_17

10. Urvantseva, S. (2014). Investment attractiveness of the enterprise: the essence and factors of its formation. *Young scientist*, 7 (2), 85-89.

11. Dimchenko, O. (2019). Investment attractiveness of the enterprise as an economic concept. *Problems of a systematic approach in the economy*, 3(1), 206-214.

12. Honcharuk, A. (2011). Investment attractiveness of an industrial

enterprise as an object of management. *Food industry economy*, (4), 29-33.

13. Horiacha, O. (2016). Investment attractiveness of an industrial enterprise. *Bulletin of the Berdyansk University of Management and Business*, (1), 46-52.

14. Alibekova, K. (2014). Investment attractiveness of the enterprise. *Management of development*, (13), 6-9.

15. Andriyets, V. (2014). Economic essence of the concept "Investment attractiveness of the enterprise". *Investments: practice and experience*, (16), 20-22.

16. Karachyna, N. (2014). Influence of the state image on the investment attractiveness of the enterprise. *Economic space*, (85), 54-61.

17. Butenko, V. (2013). Investment attractiveness of the enterprise: economic content and definition contours. *AgroSvit*, (9), 60-64.

18. Izmaylova, K. (2000). *Financial analysis*. Kyiv: MAUP.

19. Vakhovich, I. (2014). Methodology of evaluation of investment attractiveness of the enterprise. *Actual problems of the economy*, (11), 154-160.

20. Gaiday, G. (2012). Investment attractiveness of the enterprise as a competitiveness factor. *Bulletin or the National Transport University*, 26 (1), 283-287.

21. Koliban, D. (2017). Mechanism for assessing the investment and innovation attractiveness of a modern enterprise. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 13 (1), 129-132.

22. Barylo, V. (2013). Mechanisms of investment attractiveness of agrarian enterprises to increase their competitiveness. *Scientific Visnyk of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after Gzhitsky*, 15 (2), 18-24.

23. Kubareva, I. (2014). Mechanism for ensuring investment attractiveness of the enterprise: essence, features of formation and principles of functioning. *Business Inform*, (7), 82-88.

24. Shamanska, O. (2012). Mechanism for increasing the level of investment attractiveness of food industry enterprises. *Investments: practice and experience*, (22), 31-34.

25. Horodnia, T. (2012). Mechanism of diagnosis of investment attractiveness of the enterprise. *Scientific Bulletin of the NLTU of Ukraine*, 22 (12), 357-362.

26. Mytrokhina, O. (2014). Mechanism for assessing the investment and innovation attractiveness of enterprises of Ukraine. *Economic analysis*, 16 (2), 118-123.

27. Lyashenko, V. (1998). *Stock indexes and ratings*. Donetsk: Stalker.

28. Dmytriiev, I. (2017). Assessment of investment attractiveness of the enterprise and management of its indicators (on the example of ATP of the Kharkiv region). Actual problems of the economy, (5), 89-98.

29. Skrynkovskyi, R. (2011). Methodical recommendations for the evaluation of the investment attractiveness of enterprises. *Investments: practice and experience*, (23), 62-67.

30. Zapukhliak, I. (2013). Methodological support for the assessment of investment attractiveness of the enterprise as a prerequisite for its further development. *Formation of market relations in Ukraine*, (8), 68-72.

31. Meskon, M., Albert, M. & Hedoury, F. (1992). *Management bases*. Moscow: "Delo".

32. Agency for the prevention of bankruptcy (1998). Methods for an integral assessment of the investment attractiveness of enterprises and organizations. *State Newsletter on Privatization*, (7).

33. Dokienko, L. (2014). Financial instrument for assessing investment attractiveness of the enterprise. *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*, (11), 456-465.

34. Nikolaev, V., Orlovskaya, Yu. & Chumakova E. (2003). *Problems of rating assessment of investment attractiveness: an intraregional aspect*. Donetsk: Science and Education.

35. Zhyhor, O. (2017). Estimation of investment attractiveness of the enterprise. *Formation of market relations in Ukraine,* (7-8), 34-40.

36. Maydanevich, P. (2012). Methodological principles of evaluation of investment attractiveness of enterprises. *Actual problems of the economy*, (7), 125-131.

37. Markhaichuk, M. (2013). Methodology of assessing the investment attractiveness of the enterprise Based on the balance of interests of subjects of the investment process. *Scientific Bulletin of the National Mining University*, (5), 146-152.

38. Peresada, A. (2002). *Investment process management*. Kyiv: Libra.

39. Shkvarchuk, L. (2017). Analysis of cash flows in the system of assessment of investment attractiveness of enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, (1), 158-171.

40. Horichko, H. (2014). Components of economic evaluation of investment attractiveness of the enterprise. *Young scientist*, 10 (13) (1), 56-58.

41. Lendiel, M. (2010). Estimation of investment attractiveness of enterprises of the Carpathian region. *Investments: practice and experience*, (9), 14-18.

42. Briukhovetska, N. (2009). Estimation of investment attractiveness of the enterprise: Determination of the disadvantages of some existing methods. *Economics of industry*, (1), 110-117.

43. Kalantay, A. (2012). Assessment of the investment attractiveness of the enterprise on the basis of financial statements. *Economic analysis*, 10 (4), 126-130.

44. Chumak, L. (2018). Management of investment attractiveness of the enterprise. *Business Inform*, (9), 71-76.

45. Kushchyk, A. (2015). Improvement of the system of assessment of investment attractiveness of enterprises. *Bulletin of Zaporizhzhya National University. Economic sciences*, (2), 39-47.

46. Nikoliuk, O. (2014). Methodological principles of evaluation of

investment attractiveness of poultry farming enterprises. *Visnyk of the Chernihiv State Technological University. Series: economic sciences*, (3), 113-121.

47. Shportko, G. (2014). Estimation of investment attractiveness of an industrial enterprise. *Effective economy*, (11). URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/efek_2014_11_71.

48. Markhaichuk, M. (2012). Analysis of methods for evaluating investment attractiveness in the context of innovative development of enterprises. *Marketing and innovation management*, (4), 330-336.

49. Vinichenko, I. (2009). Conceptual methodological approaches to the evaluation of investment attractiveness of agrarian enterprises. *AgroSvit*, (1), 2-4.

50. Khobta, V. (1996). Investment Management: Mechanism, Principles, Methods. Donetsk: IEP NAS of Ukraine.

51. Chervova, L. & Nazarchuk, M. (2005). Legal regulation of investment activity. *Finances of Ukraine*, (4), 68-73.

52. Sharpe, W., Alexander, G. & Bailey, J. (1997). Investment. Moscow: INFRA-M.

53. Perederiienko, N. (2008). Comparative rating assessment of the investment attractiveness of printing enterprises. *Scientific notes of Ukrainian Academy of Printing*, (2), 101-107.

54. Yukhymchyk, S. & Suprun, S. (2003). Matrix model for evaluation of investment attractiveness of industrial enterprises. *Finances of Ukraine*, (1), 3-12.

55. Sokolova, L. (2014). Scientific and methodological support for the assessment of innovation and investment attractiveness of enterprises of oil-fat complex. *Sustainable development of the economy*, (3), 10-17.

56. Basiuk, T. (2014). Methodical approaches to the evaluation of investment attractiveness of hotel-restaurant businesses. *Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University. Series: economic sciences*, 36 (2.2), 98-103.

57. Savytska, O. (2015). Results of integrated analysis and evaluation of the investment attractiveness of an industrial enterprise in the context of improving its

investment policy. *Effective economy*, (1). URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/efek_2015_1_16.

58. Pentsak, S. (2012). Methodological approaches to evaluating the investment attractiveness of agrarian enterprises. *Economy and state*, (5), 98-100.

59. Heorhiadi, N. (2013). Method of economic evaluation of the attractiveness of the enterprise for investors. *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, (769), 238-243.

60. Ocheredko, O. (2015). Estimation of investment attractiveness of the enterprise in crisis. *Bulletin of the Priazovsky State Technical University. Series: economic sciences*, (29), 91-97.

61. Andriichuk, I. (2018). Assessment of investment attractiveness of oil and gas enterprises. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 20 (1), 13-18.

62. Vasova, O. (2018). Theoretical approaches to evaluating the investment attractiveness of agricultural enterprises. *Young scientist*, 11 (2), 1081-1085.

ДОДАТОК А
«Довідка про впровадження науково-методичних розробок»

ДОВІДКА

щодо впровадження науково-методичних розробок

видана студенту гр. ЕПРзм-19 ДонНТУ Воробйову Владиславу Дмитровичу, який виконав випускну кваліфікаційну роботу на тему «Удосконалення механізму управління інвестиційною привабливістю підприємств» під керівництвом д.е.н., проф. Хобти В.М. Надані у роботі рекомендації щодо визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства на основі інтегрального та рейтингового оцінювання є актуальними та були впровадженні на підприємстві ТОВ «Донбаська індустріальна компанія».

Директор Підпис, печатка В.І. Гаргай

ДОДАТОК Б

«Інформація про участь у конференції»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

ВЛАДИСЛАВ ВОРОБЙОВ

прийняв(ла) участь у Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій 100-річчю ДонНТУ,

«Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва»

24 березня 2021 р. м.Покровськ

Проректор з наукової роботи,
д.т.н., професор Сергій ПОДКОПАЄВ

ДОДАТОК В «Перелік зауважень щодо оформлення кваліфікаційної роботи»

Означення документа	Документ	Умовна відмітка	Зміст зауваження